

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
Навчально-науковий інститут права та соціальних технологій

## **ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО**

### **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

до семінарських занять для студентів  
напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»  
спеціалізацій “Цивільне та господарське право” та  
“Правове забезпечення підприємницької діяльності”

Обговорено і рекомендовано  
на засіданні кафедри цивільного,  
господарського права та процесу  
*Протокол № 10 від 31 травня 2018 року*

Господарське процесуальне право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» / Укл.: Апанасенко К.І. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2018. – 86 с.

**Укладач:**

АПАНАСЕНКО КАТЕРИНА ІВАНІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

**Рецензент:**

ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

**Відповідальний за випуск:**

КОЛОДІЙ ІННА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

## ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	3
ПЕРЕДМОВА.....	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО”.....	6
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право».....	6
1.2. Структура навчальної дисципліни.....	12
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право».....	15
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	16
Семінарське заняття 1.....	16
Семінарське заняття 2.....	31
Семінарське заняття 3.....	44
Семінарське заняття 4.....	52
Семінарське заняття 5.....	59
Семінарське заняття 6.....	63
Семінарське заняття 7.....	72
Семінарське заняття 8.....	78
ДОДАТОК.....	84
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ.....	84

## ПЕРЕДМОВА

Мета навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право» – ознайомлення студентів із теоретичними положеннями правового регулювання господарської процесуальної діяльності суду й учасників господарського процесу, чинним господарським процесуальним законодавством, вивчення та набуття умінь і навичок застосовувати отримані знання на практиці.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Господарське процесуальне право” є:

ознайомлення студентів із принципами, завданнями, джерелами господарського процесуального права, з юрисдикцією господарських судів, процесуальним становищем учасників господарського процесу;

вивчення особливостей судового захисту прав і законних інтересів юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, зокрема: порядку звернення до господарського суду за захистом прав і законних інтересів, порядку розгляду господарських спорів, порядку оскарження судових рішень господарських судів та їх перегляду;

вивчення основ роботи системи господарських судів;

практичне засвоєння порядку розгляду господарських спорів, способів вирішення спірних процесуальних ситуацій.

За результатами вивчення дисципліни й засвоєння положень навчальної програми студенти повинні *знати*:

предмет, методи, систему господарського процесуального права і принципи господарського судочинства;

стадії господарського процесу і їх особливості;

джерела господарського процесуального законодавства;

систему, структуру й компетенцію господарських судів;

юрисдикцію господарських судів, в тому числі правила підсудності справ господарським судам;

процесуальне становище учасників господарського процесу;

правила доказування у господарському судочинстві;

правила обчислення судових витрат і процесуальних строків у господарському процесі;

порядок подання позовів та інших заяв по суті справи до господарського суду, порядок проведення підготовчого провадження у господарському судочинстві;

порядок вирішення спорів у першій інстанції;

порядок перегляду судових рішень господарських судів;

специфіку наказного провадження у господарському процесі;

особливості третейського вирішення господарських спорів;

особливості вирішення окремих категорій господарських справ (про банкрутство, за участю іноземних підприємств і організацій);

**уміти:**

визначати юрисдикцію, в тому числі підсудність справ господарським судам;

тлумачити чинне господарське процесуальне законодавство;

обчислювати судовий збір та інші види судових витрат;

складати господарсько-процесуальні документи (позовні заяви, клопотання, заяви, скарги, інші заяви по суті справи та заяви з процесуальних питань) та їх аналізувати.

Важливою складовою навчального процесу студентів є семінарські заняття, під час підготовки й проведення яких студенти можуть глибше засвоїти предмет не тільки шляхом вивчення теоретичних знань, а й через вирішення задач, виконання інших практичних і тестових завдань. Семінарські завдання дозволяють викладачу допомогти студентам засвоїти навчальний матеріал, а також контролювати хід вивчення студентами дисципліни та оцінити рівень їх знань.

Навчально-методичне видання для підготовки студентів до семінарських занять має на меті допомогти студентам опанувати правила господарського судочинства системно, зорієнтувати в системі господарського процесуального права, його джерелах і допомогти опрацьовувати належним чином відповідне законодавство й навчальну та наукову літературу з метою його засвоєння. За результатами вивчення дисципліни студенти повинні не тільки оволодіти теоретичними знаннями, а й практичними навичками застосування норм господарського процесуального законодавства.

Методичні вказівки можуть використовуватись для проведення семінарських занять і для самостійної роботи студентів. За кожною темою наведено перелік основних теоретичних питань, запропоновано теми для написання рефератів, сформульовані тестові завдання й задачі, вирішення яких сприятиме опануванню дисципліни. Також викладено перелік контрольних питань для перевірки знань студентів з дисципліни.

Для підготовки до семінарських завдань і виконання самостійної роботи за кожною темою студентам запропоновано перелік законодавчих актів і рекомендаційних роз'яснень вищих судових інстанцій, рекомендовано навчальну й наукову літературу.

Методичні вказівки містять також критерії оцінювання знань студентів, визначені відповідно до Положення про поточну атестацію успішності студентів денної форми навчання в Чернігівському національному технологічному університеті та з урахуванням обсягу годин і структури навчальної дисципліни.



# **1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»**

## **1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право»**

**Змістовий модуль 1. Загальні положення господарського судочинства. Юрисдикція господарських судів**

**Тема 1. Поняття, завдання, джерела, принципи господарського процесуального права. Система, структура та компетенція господарських судів**

Право на звернення до господарського суду. Суть, основні риси і значення господарської процесуальної форми.

Поняття господарського процесуального права. Завдання господарського процесуального права. Предмет господарського процесуального права. Субординаційний (імперативний) та координаційний (диспозитивний) методи господарського процесуального права. Система господарського процесуального права.

Джерела господарського процесуального права. Господарський процесуальний кодекс України як основне джерело господарського процесуального права. Основні групи джерел господарського процесуального права. Значення судової практики в процесі застосування норм господарського процесуального права. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело господарського процесуального права.

Поняття, предмет і система науки господарського процесуального права. Розвиток науки господарського процесуального права України.

Поняття господарського процесу, його форми (позовне і наказне провадження, провадження у справах про банкрутство) та стадії. Господарські процесуальні правовідносини.

Поняття принципів господарського процесуального права. Класифікація принципів господарського процесуального права.

Організаційні принципи правосуддя у господарських справах: принцип здійснення правосуддя тільки судом; принцип призначення суддів господарських судів Президентом України; принцип одноособового і колегіального розгляду господарських справ; самостійність, незалежність, недоторканність суддів і підкорення їх лише законові; гласність (відкритість) судового розгляду; рівність учасників процесу перед законом і судом; мова судочинства; перегляд справи та оскарження судового рішення.

Функціональні принципи правосуддя у господарських справах: законність; диспозитивність; змагальність; усність; безпосередність судового розгляду; оперативність; об'єктивна істина; обов'язковість виконання рішень, ухвал,

постанов господарських судів; пропорційність у господарському судочинстві.

Історичні етапи становлення господарських судів в Україні. Система, структура та компетенція господарських судів. Місце господарських судів в судовій системі України.

Верховний Суд: структура, повноваження. Касаційний господарський суд Верховного Суду: структура, компетенція. Пленум Верховного Суду. Апеляційні господарські суди: склад, структура, повноваження. Судові палати апеляційного господарського суду. Суддя апеляційного господарського суду. Місцеві господарські суди: склад, структура, повноваження. Суддя місцевого господарського суду.

Компетенція Вищого суду з питань інтелектуальної власності по вирішенню господарських спорів.

Повноваження міжнародного комерційного арбітражу і третейських судів з вирішення господарських справ.

## **Тема 2. Юрисдикція господарських судів**

Поняття і види юрисдикції господарських судів (предметна й суб'єктна, інстанційна і територіальна юрисдикція).

Критерії, що визначають господарську юрисдикцію (підвідомчість) справ господарським судам: характер спірних правовідносин, суб'єктний склад спору, предмет спору, підстава позову.

Територіальна юрисдикція (підсудність) господарських судів: поняття і види.

Відмежування справ, підвідомчих господарським судам, від справ, підвідомчих іншим судам (загальним, адміністративним, третейським).

Наслідки порушення правил підвідомчості справ господарському суду. Наслідки порушення правил підсудності справ господарському суду. Порядок передачі справ з одного господарського суду до іншого.

**Змістовий модуль 2. Процесуальне становище учасників господарського процесу. Докази й доказування у господарському процесі**

**Тема 3. Учасники господарського процесу. Представництво в господарському процесі**

Учасники господарського процесу та учасники справи: поняття та види. Процесуальні права й обов'язки учасників справи. Зловживання процесуальними правами у господарському судочинстві.

Склад господарського суду: поняття, порядок формування. Суддя, його процесуальне становище, роль у господарському процесі. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу) судді.

Поняття сторін у господарському процесі та їх характерні ознаки. Господарська процесуальна правоздатність. Господарська процесуальна дієздатність. Процесуальні права й обов'язки сторін. Поняття процесуальної співучасті. Підстави співучасті. Види співучасті. Процесуальні права й обов'язки співучасників.



Належність сторін до справи. Поняття належної і неналежної сторони. Залучення до участі в справі неналежного відповідача. Умови і процесуальний порядок заміни неналежного відповідача.

Процесуальне правонаступництво: поняття та підстави, порядок вступу в процес правонаступника, його правовий статус.

Поняття, види та характерні ознаки третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору: підстави і процесуальний порядок вступу в процес; процесуальні права та обов'язки. Треті особи, які не заявляють самостійні вимоги на предмет спору: підстави і процесуальний порядок залучення (вступу) їх в процес; процесуальні права та обов'язки.

Органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб: поняття, види, процесуальні права й обов'язки. Роль прокуратури в господарському процесі у сучасних умовах розвитку держави. Участь прокурора в господарському процесі: підстави, процесуальні форми, права та обов'язки.

Процесуальне становище інших учасників господарського процесу (свідків, експертів, спеціаліста, перекладача, судового розпорядника, помічника судді та секретаря судового засідання).

Представництво осіб, які беруть участь у справі: поняття та підстави. Види представництва: законне, договірне. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в господарському процесі. Документи, що посвідчують повноваження представника.

#### **Тема 4. Доказування й докази в господарському процесі**

Поняття й мета судового доказування. Суб'єкти судового доказування. Процесуальні форми доказування.

Поняття судового доказу. Класифікація доказів: первісні й похідні, прямі й непрямі, усні й письмові, особисті й речові.

Поняття предмета доказування. Визначення предмета доказування в конкретних господарських справах. Обставини, які не підлягають доказуванню: загальновідомі, преюдиціальні, презумптивні.

Основні правила доказування: належність доказів, допустимість засобів доказування, достовірність і достатність доказів, обов'язок доказування, подання доказів, витребування доказів, дослідження доказів, оцінка доказів.

Засоби доказування: письмові докази, речові докази, електронні докази, показання свідків, висновки експертів.

Порядок забезпечення доказів у господарському процесі.

### **Змістовий модуль 3. Подання позову і розгляд господарських справ у суді першої інстанції**

**Тема 5. Подання позову. Відкриття провадження у справі та підготовче провадження**

Поняття позову та його значення. Елементи позову. Види позову у господарському процесуальному праві.

Право на пред'явлення позову у господарському процесі. Передумови права на пред'явлення позову. Порядок реалізації права на звернення до господарського суду. Об'єднання і роз'єднання позовних вимог. Пред'явлення зустрічного позову та відзиву на позов як активні форми захисту інтересів відповідача.

Поняття й підстави забезпечення позову. Порядок забезпечення позову у господарському процесі.

Правила подання позовної заяви до господарського суду. Підстави й порядок залишення позовної заяви без руху.

Позовна заява, її форма і зміст. Ціна позову. Документи, що додаються до позовної заяви. Відзив на позовну заяву. Види й вимоги до заяв по суті справи у господарському процесі.

Порядок прийняття позовної заяви до провадження господарського суду та відкриття провадження.

Підстави відмови у прийнятті позовної заяви. Повернення позовної заяви.

Мета підготовчого провадження у господарському процесі. Порядок проведення підготовчого засідання господарського суду. Питання, які вирішуються на підготовчому засіданні господарського суду.

Порядок врегулювання спору за участю судді господарського суду.

Поняття й вимоги до заяв з процесуальних питань. Наслідки порушення законодавчих вимог до заяв з процесуальних питань.

## **Тема 6. Судові витрати. Процесуальні строки у господарському процесі**

Поняття і види судових витрат у господарському процесі, їх значення.

Судовий збір: поняття, ставки, порядок обчислення та сплати. Звільнення від сплати судового збору, відстрочка сплати судового збору.

Витрати, пов'язані з розглядом справи в господарському суді: на професійну правничу допомогу; пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

Розподіл господарських витрат.

Поняття і види процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

## **Тема 7. Порядок розгляду господарських спорів у суді першої інстанції**

Судовий розгляд – одна з основних стадій господарського процесу. Порядок і строк розгляду справи господарським судом. Фіксування господарського процесу.

Ускладнення господарського процесу в стадії судового розгляду:

відкладення розгляду справи, перерва в засіданні; зупинення провадження у справі та його поновлення. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін.

Підстави й порядок закриття провадження у справі. Підстави й порядок залишення позову без розгляду.

### **Тема 8. Поняття та види судових рішень господарських судів**

Поняття, види та значення судових рішень господарських судів (рішення, ухвала, постанова, судовий наказ). Зміст рішення господарського суду.

Вимоги, які пред'являються до рішення господарського суду: законність, обґрунтованість, вичерпність, визначеність, безумовність, процесуальна форма, зміст, порядок постановлення та проголошення. Законна сила судового рішення та її наслідки.

Ухвали господарського суду: поняття, види і законна сила.

Постанови апеляційних господарських судів, Верховного Суду та їх законна сила.

Додаткове рішення, ухвала господарського суду. Роз'яснення і виправлення рішення, ухвали господарського суду.

### **Тема 9. Особливості наказного і спрощеного проваджень у господарському процесі**

Особливості спрощеного провадження у господарському процесі.

Поняття судового наказу і наказного провадження у господарському процесі. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу.

Порядок видачі судового наказу господарського суду.

Порядок скасування судового наказу господарського суду.

### **Змістовий модуль 4. Перегляд і виконання судових рішень господарських судів**

#### **Тема 10. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Перегляд судових рішень у касаційному порядку**

Суть і поняття апеляційного провадження у господарському процесі. Право апеляційного оскарження та його суб'єкти. Підстави і строки апеляційного оскарження рішень і ухвал господарських судів першої інстанції. Господарські суди, які розглядають апеляційні скарги.

Форма і зміст апеляційної скарги. Порядок подання апеляційної скарги на рішення та ухвалу господарського суду першої інстанції. Прийняття апеляційної скарги до провадження. Повернення, відмова у прийнятті до провадження апеляційної скарги.

Порядок і строк розгляду справ у апеляційній інстанції. Відмова від апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції.

Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення господарського суду. Постанова господарського суду апеляційної інстанції.

Ухвали господарського суду, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення місцевого господарського суду. Порядок подання апеляційної скарги на ухвали господарського суду та порядок її розгляду.

Поняття, суть, значення і підстави касаційного провадження у господарському процесі. Право касаційного оскарження, його суб'єкти та строки. Правила прийняття касаційної скарги до провадження. Форма і зміст касаційної скарги на рішення (ухвалу, постанову) господарського суду. Підстави й порядок повернення касаційної скарги, відмови у прийнятті до провадження апеляційної скарги.

Порядок і строк розгляду касаційної скарги. Відмова від касаційної скарги. Межі перегляду справи в касаційній інстанції. Повноваження господарського суду касаційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення чи постанови господарського суду. Постанова господарського суду касаційної інстанції. Особливості оскарження в касаційному порядку ухвал місцевого та апеляційного господарського суду.

#### **Тема 11. Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами**

Поняття нововиявлених обставин і підстави перегляду за нововиявленими обставинами судових рішень господарського суду, які вступили в законну силу. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Господарські суди, які здійснюють перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок розгляду заяви про перегляд. Оформлення результатів перегляду за нововиявленими обставинами.

Поняття виключних обставин у господарському судочинстві. Порядок подання заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами.

Процесуальний порядок розгляду заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами.

#### **Тема 12. Виконання судових рішень господарських судів**

Виконавче провадження як завершальна стадія господарського процесу. Наказ господарського суду і порядок його виконання.

Повноваження господарського суду на стадії виконавчого провадження. Відстрочка або розстрочка виконання рішення, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. Затвердження мирової угоди у виконавчому провадженні.

Порядок оскарження дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби. Зупинення і поворот виконання рішення, постанови господарського суду.

**Змістовий модуль 5. Третейський порядок вирішення господарських спорів. Особливості розгляду окремих категорій господарських справ**

#### **Тема 13. Третейський розгляд господарських спорів**

Поняття, завдання, принципи організації та діяльності третейських судів. Підвідомчість справ третейським судам. Види, порядок утворення третейських судів. Третейська угода. Склад третейського суду.

Учасники, докази, порядок розгляду справ у третейських судах. Витрати, пов'язані з вирішенням спору третейським судом.

Рішення третейського суду: поняття, порядок прийняття, виконання. Порядок видачі наказу на примусове виконання рішення третейського суду.

Порядок оскарження рішення третейського суду.

#### **Тема 14. Особливості судового розгляду справ про банкрутство**

Процедура банкрутства як особливий вид провадження у господарському процесі.

Види і правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство (кредитор, боржник, органи кредиторів, арбітражний керуючий, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, Фонд державного майна України, державний орган з питань банкрутства, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, представник акціонерів, учасників товариства з обмеженою відповідальністю або додатковою відповідальністю).

Стадії провадження у справі про банкрутство (порушення провадження у справі про банкрутство, підготовче засідання господарського суду, виявлення кредиторів та осіб, що мають намір взяти участь у санації боржника, попереднє засідання господарського суду, визнання боржника банкрутом, проведення ліквідаційної процедури).

Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство (розпорядження майном боржника, санація, мирова угода, ліквідаційна процедура), особливості цих судових процедур. Правовий статус розпорядника майна. Поняття і призначення плану санації. Зміст і порядок укладання мирової угоди у процедурі банкрутства. Черговість задоволення вимог кредиторів під час ліквідаційної процедури.

#### **Тема 15. Провадження у справах за участю іноземних підприємств і організацій**

Процесуальні права іноземних осіб у господарському процесі України. Компетенція господарських судів України у справах за участю іноземних підприємств і організацій. Поняття судового імунітету.

Підсудність і підвідомчість господарським судам справ за участю іноземних осіб.

Судові доручення судів України іноземним судам. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

## **1.2. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	С.р.
1	2	3	4	5	6
<b>Змістовий модуль 1. Загальні положення господарського судочинства. Юрисдикція господарських судів</b>					
1	Поняття, завдання, джерела, принципи господарського процесуального права. Система, структура та компетенція господарських судів	13	2	1	10
2	Юрисдикція господарських судів	17	2	1	14
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>		<b>30</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>24</b>
<b>Змістовий модуль 2. Процесуальне становище учасників господарського процесу. Докази й доказування у господарському процесі</b>					
3	Учасники господарського процесу. Представництво в господарському процесі	16	4	2	10
4	Доказування й докази в господарському процесі	14	2	2	10
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>		<b>30</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>20</b>
<b>Змістовий модуль 3. Подання позову і розгляд господарських справ у суді першої інстанції</b>					
5	Подання позову. Відкриття провадження у справі та підготовче провадження	6	2	1	3
6	Судові витрати. Процесуальні строки у господарському процесі	6	2	1	3
7	Порядок розгляду господарських спорів у суді першої інстанції	7	2	2	3
8	Поняття та види судових рішень господарських судів	5	1	1	3
9	Особливості наказного і спрощеного проваджень у господарському процесі	6	1	1	4
<b>Разом за змістовим модулем 3</b>		<b>30</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>16</b>
<b>Змістовий модуль 4. Перегляд і виконання судових рішень господарських судів</b>					
1	Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Перегляд судових рішень в касаційному порядку	12	4	2	6
1	Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами	10	2	2	6

1 Виконання судових рішень господарських судів	8	2	-	6
<b>Разом за змістовим модулем 4</b>	<b>30</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>18</b>
<b>Змістовий модуль 5. Третейський порядок вирішення господарських спорів. Особливості розгляду окремих категорій господарських справ</b>				
1 Третейський розгляд господарських спорів	10	2	-	8
1 Особливості судового розгляду справ про банкрутство	8	2	-	6
1 Проведення у справах за участю іноземних підприємств і організацій	12	2	-	10
<b>Разом за змістовим модулем 5</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>24</b>
<b>Усього годин за дисципліну</b>	<b>150</b>	<b>32</b>	<b>16</b>	<b>102</b>

### 1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право»

Поточний контроль знань студентів проводиться шляхом їх опитування під час семінарських занять, перевірки підготовлених студентами рефератів і підбірок матеріалів судової практики, зошитів із вирішеними задачами й завданнями, під час виконання самостійної та контрольної робіт.

Повна відповідь на семінарському занятті на теоретичне питання, активна робота під час одного практичного заняття максимально оцінюється у 5 балів.

**Реферат** за запропонованою студентам тематикою, виконаний на належному рівні, оцінюється в обсязі від 3 до 6 балів (не більше двох рефератів за семестр).

До рефератів пред'являються наступні вимоги: 1) реферати готуються за запропонованою у методичних вказівках літературою, у випадку використання інших джерел копії останніх додаються до реферату; 2) використані джерела мають бути видані (розміщені на веб-сайті в мережі Інтернет) протягом останніх п'яти років; 3) обсяг реферату — від 5 до 8 сторінок (шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5); 4) при написанні реферату має бути обов'язково використана актуальна судова практика (залежно від теми, це може бути практика господарських судів України або Європейського суду з прав людини). На оцінку впливає не обсяг, а зміст реферату, в якому студентом повинна бути самостійно, на основі використаних джерел, проаналізована актуальна тема, пов'язана зі здійсненням господарського судочинства.

У кількості від 6 до 10 балів оцінюється **підбірка матеріалів судової практики** за питаннями, винесеними для підготовки до семінарського заняття. Такими матеріалами вважаються судові рішення з актуальних питань застосування норм господарського процесуального законодавства, постановлені касаційною інстанцією в господарському процесі протягом останніх трьох років. Матеріали (у кількості не менше чотирьох) мають ілюструвати актуальний стан вирішення господарськими судами певних законодавчих колізій або складних питань застосування норм процесуального законодавства.

За систематично виконуваними протягом семестру у письмовому вигляді **задачі й завдання** студентам виставляється максимальна оцінка до 12 балів (за результатами перевірки відповідного зошита для практичних занять).

**Контрольна робота** пишеться студентами після вивчення тем 1 — 11, а самостійна робота — після вивчення тем 1-7. Варіанти завдань до контрольної та самостійної робіт знаходяться в пакеті документів на дисципліну. Максимальна кількість балів за роботу — п'ять балів.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться у формі усного екзамену. Перелік питань на екзамен міститься в пакеті



документів на дисципліну.

## **2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

### **Семінарське заняття 1**

#### **Тема 1: Поняття, джерела, принципи господарського процесуального права. Система, структура та компетенція господарських судів**

##### **План заняття:**

1. Поняття господарського процесу і господарської процесуальної форми. Форми господарського судочинства.
2. Предмет, метод, система господарського процесуального права.
3. Поняття господарського процесуального права. Поняття й ознаки господарсько-процесуальних правовідносин.
4. Джерела господарського процесуального права.
5. Стадії господарського процесу.
6. Принципи господарського судочинства: поняття, види, характеристика.
7. Господарський суд у системі органів правосуддя України: склад, структура, компетенція.
8. Система господарських судів в Україні. Компетенція Вищого суду з питань інтелектуальної власності по вирішенню господарських спорів.
9. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу і третейських судів з вирішення господарських справ.
10. Господарське процесуальне право як юридична наука.

#### **Тема 2: Юрисдикція господарських судів**

##### **План заняття:**

1. Поняття, види юрисдикції господарських судів та критерії, що її визначають.
2. Предметна й суб'єктна юрисдикція господарських судів.
3. Інстанційна юрисдикція господарських судів.
4. Територіальна юрисдикція (підсудність) господарських судів: поняття і види.
5. Відмежування справ, підвідомчих господарським судам, від справ, підвідомчих іншим судам.
6. Наслідки порушення правил підвідомчості справ господарському суду.

7. Наслідки порушення правил підсудності справ господарському суду.

### **Підготувати реферати на теми:**

1. Історія розвитку господарської юрисдикції в Україні.
2. Місце господарського процесуального права в системі національного права України.
3. Практичні аспекти застосування принципів господарського процесуального права.
4. Історія становлення науки господарського процесуального права.
5. Місце звичаю в системі джерел господарського процесуального права.
6. Практика Європейського суду з прав людини як джерело господарського процесуального права.
7. Право на справедливий суд: поняття, господарсько-процесуальний контекст.
8. Перспективи модернізації законодавства про судовий захист прав суб'єктів підприємництва.
9. Значення судових рішень Верховного Суду у правозастосовній практиці господарських судів України.
10. Зарубіжний досвід функціонування арбітражних (господарських, комерційних) судів.
11. Сучасні проблеми розмежування підвідомчості цивільних і господарських справ в юридичній науці та практиці.
12. Проблеми розмежування справ господарської юрисдикції та справ адміністративної юрисдикції.
13. Особливості підвідомчості й підсудності спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності.
14. Актуальні проблеми підвідомчості спорів, що виникають із земельних правовідносин.
15. Правова природа поняття „господарська юрисдикція”.
16. Проблемні питання підвідомчості господарським судам корпоративних спорів.

### **ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**

#### **1. Правосуддя в господарських відносинах в Україні здійснюється:**

- 1) судом;
- 2) арбітражем;
- 3) господарським судом;
- 4) відомчим арбітражем;
- 5) державним арбітражем.

**2. Господарський суд здійснює правосуддя на принципах:**

- 1) апеляційного та касаційного перегляду рішень, ухвал, постанов господарського суду;
- 2) законності;
- 3) незалежності суддів;
- 4) рівності всіх учасників;
- 5) проведення процедури банкрутства.

**3. До системи господарських судів України належить:**

- 1) Вищий господарський суд України;
- 2) Закарпатський окружний господарський суд;
- 3) Київський апеляційний господарський суд;
- 4) Господарський суд м. Луцька;
- 5) Господарський суд Подільського району м. Києва.

**4. Склад Харківського окружного господарського суду:**

- 1) голова господарського суду;
- 2) перший заступник голови господарського суду;
- 3) другий заступник голови господарського суду;
- 4) судді господарського суду;
- 5) судова колегія з розгляду справ.

**5. Апеляційний господарський суд складається із:**

- 1) суддів суду;
- 2) голови апеляційного господарського суду;
- 3) секретарів апеляційного господарського суду;
- 4) першого заступника голови апеляційного господарського суду;
- 5) другого заступника голови апеляційного господарського суду.

**6. Судом касаційної інстанції у системі господарських судів є:**

- 1) місцеві господарські суди;
- 2) апеляційні господарські суди;
- 3) Господарський суд Автономної Республіки Крим;
- 4) Вищий господарський суд України;
- 5) Верховний Суд.

**7. Місцевими господарськими судами є:**

- 1) Чернігівський окружний господарський суд;
- 2) Київський окружний господарський суд;
- 3) Господарський суд міста Києва;
- 4) Вищий господарський суд України;

5) Київський апеляційний господарський суд.

**8. Апеляційні господарські суди є судами:**

- 1) лише першої інстанції;
- 2) першої та апеляційної інстанцій;
- 3) лише апеляційної інстанції;
- 4) апеляційної та касаційної інстанцій;
- 5) лише касаційної інстанції.

**9. Стадіями господарського процесу є:**

- 1) відкриття провадження у справі;
- 2) претензійне врегулювання спору;
- 3) підготовка матеріалів до судового розгляду;
- 4) виконавче провадження;
- 5) касаційне провадження.

**10. Правові норми загальної частини господарського процесуального права регулюють:**

- 1) підсудність справ;
- 2) порушення справи;
- 3) судові витрати;
- 4) виконання рішень, ухвал, постанов;
- 5) представництво в господарському процесі.

**11. Правові норми особливої частини господарського процесуального права регулюють:**

- 1) склад осіб, які беруть участь у справі;
- 2) процесуальні строки;
- 3) підготовку справ до судового розгляду;
- 4) докази;
- 5) перегляд рішень, ухвал, постанов господарського суду.

**12. Критеріями підвідомчості справ господарським судам є:**

- 1) суб'єктний склад учасників спору;
- 2) законодавство, яке застосовується при вирішенні спору;
- 3) характер спірного правовідношення;
- 4) правовий статус позивача;
- 5) правовий статус відповідача.

**13. Господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають:**

- 1) при укладанні, зміні, розірванні господарських договорів;
- 2) при виконанні господарських договорів;

- 3) при погодженні стандартів;
- 4) при погодженні технічних умов;
- 5) щодо визнання недійсними актів;
- 6) щодо приватизації майна;
- 7) щодо приватизації недержавного житлового фонду;
- 8) з корпоративних відносин;
- 9) щодо конституційності нормативно-правових актів.

**14. Право на звернення до господарського суду мають:**

- 1) Національний банк України;
- 2) приватне підприємство;
- 3) релігійна організація;
- 4) фізична особа-підприємець;
- 5) Антимонопольний комітет України.

**15. Верховний Суд розглядає справи:**

- 1) у спорах, де однією зі сторін є Рада міністрів Автономної Республіки Крим;
- 2) у спорах, матеріали яких містять державну таємницю;
- 3) у касаційному порядку;
- 4) у спорах, де стороною є Кабінет Міністрів України;
- 5) в апеляційному порядку.

**16. Справи зі спорів, що виникають при виконанні господарських договорів, розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) сторони, зобов'язаної за договором здійснити певні дії на користь другої сторони;
- 2) відповідача;
- 3) позивача;
- 4) за вибором відповідача;
- 5) за вибором позивача;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**17. Справи про визнання недійсними актів розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) сторони, зобов'язаної за договором здійснити певні дії на користь другої сторони;
- 2) відповідача;
- 3) позивача;
- 4) за вибором відповідача;
- 5) за вибором позивача;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**18. Справи зі спорів за участю кількох відповідачів розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) сторони, зобов'язаної за договором здійснити на користь другої певні дії;
- 2) відповідача;
- 3) позивача;
- 4) за вибором відповідача;
- 5) за вибором позивача.

**19. Справи про банкрутство розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) кредитора;
- 2) за згодою кредиторів;
- 3) боржника;
- 4) санатора;
- 5) арбітражного керуючого.

**20. Справи зі спорів, що виникають з договору перевезення, в яких одним із відповідачів є орган транспорту, розглядаються за місцезнаходженням:**

- 1) позивача;
- 2) предмета спору;
- 3) вказаного органу;
- 4) за вибором відповідачів;
- 5) за умовами договору.

**21. Справи зі спорів про право власності на майно розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) позивача;
- 2) відповідача;
- 3) майна;
- 4) за вибором позивача;
- 5) за угодою сторін.

**22. Справи зі спорів про витребування майна з чужого незаконного володіння розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) позивача;
- 2) відповідача;
- 3) майна;
- 4) за вибором позивача;
- 5) за угодою сторін.

**23. Справи зі спорів про усунення перешкод у користуванні майном розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:**

- 1) позивача;
- 2) відповідача;
- 3) майна;
- 4) за вибором позивача;
- 5) за угодою сторін.

**24. У разі невідсудності справи господарському суду останній надсилає матеріали справи за встановленою підсудністю:**

- 1) не пізніше трьох днів;
- 2) не пізніше п'яти днів;
- 3) після п'яти днів;
- 4) не пізніше десяти днів;
- 5) після десяти днів.

**25. Справи у спорах, в яких відповідачем є вищий або центральний орган виконавчої влади, розглядає:**

- 1) Окружний господарський суд м. Києва;
- 2) Верховний Суд;
- 3) Конституційний Суд України;
- 4) Північний апеляційний господарський суд.

**26. Справу у спорі, в якому відповідачем є Національний банк України, розглядає:**

- 1) Окружний господарський суд м. Києва;
- 2) Верховний Суд;
- 3) Конституційний Суд України;
- 4) Київський апеляційний господарський суд.

**27. ГПК України передбачено такі види позовного провадження:**

- а) окреме і спрощене;
- б) окреме й загальне;
- в) спрощене й загальне;
- г) окреме, загальне і спрощене.

**Завершіть твердження:**

1. У разі, якщо закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд...

2. Суд застосовує при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод...

3. Якщо спірні відносини, в тому числі й за участю іноземної особи, не врегульовані законодавством, суд застосовує...

4. Відмова від права на звернення до господарського суду...

5. В обов'язковому порядку підлягають реєстрації в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі офіційні електронні адреси...

6. Підсудність справ, у яких однією зі сторін є Верховний Суд, визначається...

7. Спори, пов'язані з емісією, розміщенням або погашенням цінних паперів, розглядаються судом за місцезнаходженням...

8. Спори про права на морські й повітряні судна вирішуються господарським судом за...

9. Спори між судами першої інстанції щодо підсудності...

10. Підсудність господарської справи, у якій однією зі сторін є господарський суд або суддя господарського суду, до підсудності якого віднесена ця справа, визначається...

11. Суд передає справу на розгляд іншому суду, якщо...

12. Яка інформація щодо справи є закритою?

## **Практичні завдання**

### **Задача 1.**

Гр. Щербачов Іван Вікторович з квітня 1999 р. був учасником Товариства з обмеженою відповідальністю „Промінь”. Вступаючи до ТОВ, Щербачов І.В. вніс до його статутного капіталу вклад у формі будівлі складу. У зв'язку зі скрутним матеріальним становищем Щербачов І.В. у грудні 2017р. повідомив ТОВ про намір вийти зі складу його учасників і вимагав повернення внесеного ним вкладу у натуральній формі. Однак ТОВ відмовилось виконати вимоги Щербачова І.В., внаслідок чого він у травні 2018р. звернувся з позовом про повернення вкладу до Харківського окружного господарського суду. Суддя господарського суду відмовив Щербачову І.В. у прийнятті позовної заяви, вказуючи на необхідність звернення з цим позовом до районного суду.

Чи вірними є дії Щербачова І.В. зі звернення з позовом до господарського суду? Якому суду підвідомчі спори між учасниками господарських товариств та господарськими товариствами?



### **Задача 2.**

Приватне підприємство „Електрон” звернулось до Дніпровської міської ради із заявою про передачу йому в оренду земельної ділянки комунальної власності, яка необхідна підприємству для розширення виробництва. Рішенням від 11 жовтня 2016 р. Дніпровська міська рада відмовила ПП „Електрон” у передачі в оренду земельної ділянки.

До суду якої юрисдикції необхідно звернутись ПП „Електрон” за захистом своїх прав? Спір між ПП „Електрон” і Дніпровською міською радою належатиме до категорії господарських спорів або справ адміністративної юрисдикції і чому?

### **Задача 3.**

Гр. Атрощенко С.Г. звернувся до господарського суду з позовом до ПАТ „Сервіс-центр” про скасування рішення загальних зборів ПАТ щодо виплати дивідендів акціонерам ПАТ. Позовні вимоги гр. Атрощенко С.Г. обґрунтував порушенням процедури прийняття рішення загальними зборами. У позовній заяві він зазначив, що акціонерами ПАТ „Сервіс-центр” є його дружина, мати й батько, а сам позивач є учасником ТОВ „Альфа”.

Чи мав право Атрощенко С.Г. звертатись до господарського суду в описаній справі? Чи може бути задоволено позов гр. Атрощенко С.Г.?

### **Нормативні акти та література:**

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. // Голос України. - 2001. - № 3. - 10 січня.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. в редакції від 3 жовтня 2017 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2017. - № 48. - Ст. 436.
4. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 25. - Ст. 198.
5. Закон України «Про третейські суди» від 11 травня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 35. - Ст. 412.
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
7. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 30. - Ст. 260.
8. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 15. - Ст. 128.

9. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради. - 2016. - № 31. - Ст. 545.
10. Указ Президента України «Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів» від 29 грудня 2017р. № 453/2017 // Офіційний вісник України. - 2018. - № 5. - Ст. 205.
11. Указ Президента України «Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах» від 29 грудня 2017 р. № 454/2017 // Офіційний вісник України. - 2018. - № 5. - Ст. 206.
12. Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2010 р. (справа №1-6/2010 за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів "а", "б", "в", "г" статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України) // Офіційний вісник України. - 2010 р. - № 27. – Ст. 1069.
13. Оглядовий лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних з орендою земельних ділянок” від 30 листопада 2007 р. № 01-8/918 // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – Стор. 59.
14. Постанова Пленуму Верховного Суду України „Про практику розгляду судами корпоративних спорів” від 24 жовтня 2008 р. №13 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. - № 11.
15. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про практику застосування у вирішенні спорів деяких норм чинного законодавства (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України)” від 20 листопада 2008 р. № 01-8/685 // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 1. – С. 41 – 4.
16. Оглядовий лист Вищого господарського суду України „Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об’єкти інтелектуальної власності (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)” від 23 грудня 2008 р. № 01-8/735 // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 1. – С.37 – 39.
17. Постанова Президії Верховного Суду України та президії Ради суддів України „Про стан здійснення судочинства адміністративними судами” від 3 квітня 2009 р. № 7 // Збірник поточного законодавства, нормативних актів, арбітражної та судової практики. – 2009. - № 23. – Травень.
18. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України)” від 27 листопада 2009 р. № 01-08/631 // [http:// zakon. rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

gov. ua.

19. Узагальнення судової практики розгляду господарськими судами справ у спорах, пов'язаних із земельними правовідносинами (Вищий господарський суд України; 1 січня 2010 р.) // zakon. rada. gov. ua.
20. Лист Вищого господарського суду України “Щодо оскарження рішень органів місцевого самоврядування, пов'язаних з розпорядженням земельними ділянками” від 23 червня 2010 р. №05-05/357 // [http:// zakon. rada. gov. ua.](http://zakon.rada.gov.ua)
21. Інформаційний лист Вищого господарського суду України “Про Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, юрисдикцію та практику Європейського суду з прав людини” від 22 квітня 2016 р. № 01-06/1444/16 // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 2-3.
22. Jakubiec, Andrej. Polish Commercial Law in the Time of Transformation and European Integration. Chosen Aspects (Тренди в польському комерційному праві під час політичної трансформації та європейської інтеграції) / А. Jakubiec // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - № 3 (86). - С. 75-83.
23. Актуальна тема номера “Верховний Суд України — найвищий орган у судовій системі держави” // Право України. - 2012. - № 11-12.
24. Базов В.П. Проблеми судової юрисдикції вирішення земельних спорів в Україні / В. П. Базов, Л. Я. Гончар // Адміністративне судочинство. Судова практика в адміністративних справах. - 2017. - № (1-2). - С. 222-239.
25. Белкін М.Л., Белкіна Ю.Л. Застосування принципу розумності в господарських та цивільних спорах / М.Л. Белкін, Ю.Л. Белкіна // Вісник господарського судочинства. - 2009. - № 1. - С. 98 - 102.
26. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України / Ю.Бездоля // Право України. - 2017. - № 9. - С. 154-161.
27. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беяневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.
28. Беяневич В.Е. Звичаї ділового обороту та їх застосування у судовій практиці / В.Е. Беяневич // Юридичний вісник України. Додаток № 1. Правове забезпечення господарської діяльності: інформац.-правов. банк. — 2006. — № 1.
29. Беяневич О.А. Адміністративні договори та розмежування юрисдикції спеціалізованих судів / О.А. Беяневич // Вісник господарського судочинства. — 2006. - № 1. - С. 117 - 124.
30. Беяневич О.А. До проблеми розмежування спеціалізованих судових юрисдикцій / О.А. Беяневич // Юридичний вісник України. Додаток №1. Правове забезпечення господарської діяльності: інформац.-правов. банк. -

2006. - № 12.
- 31.Беляневич О.А. Неособистий позов як процесуальний засіб захисту публічних інтересів в господарському судочинстві / О.А. Беляневич // Юридична Україна. - 2006. - № 2. - С. 78-83.
  - 32.Беляневич О.А. Про досудове врегулювання господарських спорів / О.А. Беляневич // Вісник господарського судочинства. - 2014. - № 2. - С. 253 — 261.
  33. Бобкова А. Новели проекту Господарського процесуального кодексу України / А. Бобкова, О. Банасько // Право України. - 2017. - № 9. - С. 45-50.
  - 34.Бобкова, А. Юрисдикція господарських судів / А. Бобкова, В.Новошицька // Право України. 2017. № 9. - С. 83-93.
  35. Бойко Р., Любченко М. Питання визначення підсудності у справах про звернення стягнення на предмет іпотеки / Р. Бойко, М. Любченко // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 1. - С. 132 — 135.
  - 36.Бочаров Д. Правова позиція як форма конкретизації принципів права ("візуальна" інтерпретація) / Д. Бочаров // Право України. - 2017. - № 7. - С. 20-29.
  - 37.Бринцев О. Господарська сутність правового спору. Кваліфікуюча ознака чи данина минулому? / О. Бринцев // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - № 3. - С. 16-17.
  - 38.Бринцев О.В. До питання про критерії розмежування судових юрисдикцій / О.В. Бринцев // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 5-6. - С. 71 — 75.
  - 39.Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія / О.В. Бринцев. - Х.: Право, 2005. - 304 с.
  - 40.Бринцев О.В. Розмежування компетенції адміністративних і господарських судів: Проблеми і перспективи / О.В. Бринцев. - Х., 2007. - 64 с.
  - 41.Бутирський А.А. Реалізація принципу спеціалізації в судовій системі України / А.А. Бутирський // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6.- С. 195 – 200.
  - 42.Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.
  - 43.Венедіктова І. “Проарбітражні” зміни до Господарського процесуального кодексу України у контексті судової реформи / І.Венедіктова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 77-82.
  44. Вечірко І. Господарський суд як суб'єкт процесуальних правовідносин у провадженні у справах про банкрутство / І. Вечірко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 6.
  - 45.Вечірко І.О. Особливості реалізації принципу диспозитивності в процесі розгляду господарським судом справ про банкрутство / І.О.Вечірко //

- Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 1. – С. 19 – 24.
46. Гайдулін О.О. Судочинство по добрій совісті (*iudicia bonae fidei*): історичні витоки та перспективи дослідження / О.О. Гайдулін // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6. - С. 176-180.
47. Городовенко В. Окремі питання організації системи судів України за принципами територіальності та спеціалізації в контексті сучасної конституційної реформи в Україні / В. Городовенко // Право України. - 2016. - № 7. - С. 34 — 43.
48. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.
49. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
50. Гуйван П. Право на справедливе судочинство відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / П. Гуйван // Право України. - 2017. - № 11. - С. 172-180.
51. Демченко С.Ф. Паралелі і меридіани господарських та адміністративних судів / С.Ф. Демченко // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 6. – С. 73 – 80.
52. Демченко С.Ф. Теоретико-методологічні засади ефективності господарського судочинства: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / С. Ф. Демченко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2010. — 36 с.
53. Дроздов, О. *Non bis in idem* - європейський орієнтир для забезпечення сталості та єдності судової практики Верховним Судом (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини) / О. Дроздов // Право України. - 2017. - № 6. - С. 110-132.
54. Захист у господарському процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.
55. Зельдіна О., Хрімлі О. Поняття і напрями модернізації законодавства про судовий захист прав суб'єктів підприємництва / О. Зельдіна, О.Хрімлі // Право України. - 2015. - № 8. - С. 120 — 127.
56. Зуєва Л. Принцип оскаржування судових актів у господарському процесі / Л. Зуєва // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3. – С. 61 – 65.
57. Зуєва Л.Є. Поняття принципів господарського процесу / Л.Є. Зуєва // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 5. - С. 113 - 118.
58. Зуєвич Л.Л. *Abrenuntiatio*, або вперед – у минуле? / Л.Л. Зуєвич // Вісник господарського судочинства. – 2010. - № 4. – С. 6 – 9.
59. Іванюта Н. Функції та методи господарського процесуального права: діалектичний підхід / Н. Іванюта // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12 (250).
60. Історичний нарис про становлення та розвиток арбітражно-судової

- системи в Україні // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 5. – С. 6 - 11.
61. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій / М. Козюбра // Право України. - 2017. - № 11. - С. 142-164.
62. Коробець К. Принципи права й авторитетність: міркування щодо нормативності / К. Коробець // Право України. - 2017. - № 7. - С. 9-19.
63. Коротун О.М. Вищі спеціалізовані суди: зарубіжний досвід і вітчизняні проекти / О.М. Коротун // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 5-6. - С. 145 — 151.
64. Кройтор В.А. Источники хозяйственного процессуального права: справ. пособ./ В.А. Кройтор. - Х.: Эспада, 2003. - 264 с.
65. Кузнецова Н.С. Господарська і адміністративна юрисдикція: проблеми розмежування / Н.С. Кузнецова // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 2. – С.77 – 79.
66. Кухар В.І. Узагальнення судової практики господарських судів щодо розгляду корпоративних спорів (за матеріалами справ, розглянутих Харківським апеляційним господарським судом за період з 2005 по 1-ше півріччя 2007 року) / В.І. Кухар // Актуальні питання цивільного та господарського права. - 2007. - № 4 - 5. - С. 75 — 94.
67. Лукач І.В. Деякі проблеми розмежування підвідомчості справ, що виникають з господарських та трудових відносин / І.В. Лукач // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 2. – С. 68 – 73.
68. Малишев Б. Судова правотворчість у контексті судової реформи в Україні / Б. Малишев // Право України. - 2017. - № 6. - С. 34-38.
69. Махінчук В. Деякі теоретичні проблеми судочинства у підприємницьких спорах / В. Махінчук // Юридична Україна. - 2013. - № 4.
70. Махінчук В. Форми захисту прав суб'єктів підприємницьких відносин / В. Махінчук // Юридична Україна. - 2013. - № 4.
71. Мельничук В. Процесуальне “підчерев'я”: спеціалізація судочинства як прояв мистецтва заради мистецтва / В. Мельничук // Юридична практика. - 2006. - № 7. - С. 10 — 11.
72. Молчанов Р. Питання територіальної підсудності позовів споживачів до перевізника / Р. Молчанов // Юридична Україна. - 2004. - № 3. - С.58-62.
73. Науково-практичний коментар Господарського процесуального кодексу України. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2010. – 344 с.
74. Ніколенко Л. Взаємозв'язок принципів змагальності, диспозитивності та процесуальної рівності учасників у господарському судочинстві / Л.Ніколенко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 10.
75. Ніколенко Л. Уніфікація норм у проекті Господарського процесуального

- кодексу України / Л. Ніколенко // Право України. - 2017. - № 9. - С. 63-69.
76. Ніколенко Л. Щодо поняття джерела господарського процесуального права / Л. Ніколенко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 6.
77. Ніколенко Л.М. Взаємодія матеріальних і процесуальних галузей права та інститутів / Л.М. Ніколенко // Судова апеляція. - 2007. - № 3. - С. 6 — 12.
78. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко; Маріуп. держ. ун-т. – О.: Фенікс, 2011. – 512 с.
79. Ніколенко Л.М. Деякі аспекти змісту та класифікації принципів господарського процесуального права / Л. М. Ніколенко // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 1. – С. 153 – 158.
80. Ніколенко Л.М. Дискреційні повноваження господарського суду: межі та умови їх реалізації / Л. М. Ніколенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. “Юриспруденція”. - 2013. - № 6-2. - Т. 2. - С. 32 — 36.
81. Ніколенко Л., Іванюта Н. Господарська спеціалізація судової системи як гарантія якісного й ефективного здійснення правосуддя / Л. Ніколенко, Н. Іванюта // Право України. - 2015. - № 8. - С. 150 — 157.
82. Осетинський А.Й. Актуальні питання підвищення ефективності та якості організації роботи господарських судів в Україні / А.Й.Осетинський // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 5. – С. 51-64.
83. Пархоменко Н. Концептуальні основи теорії джерел права / Н.Пархоменко // Право України. - 2017. - № 6. - С. 9-16.
84. Писарев О.С. Цикл матеріалів щодо історії господарських судів та змін в організації їх роботи / О.С. Писарев // Вісник господарського судочинства. – 2016. - № 4. – С. 134-142.
85. Пігарева Г. Загальноновизнані принципи здійснення правосуддя: міжнародний та національний досвід / Г. Пігарева // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 3. - С. 91-94.
86. Побирченко И.Г. Хозяйственная юрисдикция / И.Г. Побирченко. - К., 1973. - 252 с.
87. Подцерковний О. Потреба в адаптації та наближенні до практики новел проекту Господарського процесуального кодексу України / О.Подцерковний // Право України. - 2017. - № 9. - С. 35-44.
88. Порушення права на справедливий суд через свавільність рішення вищого національного суду // Право України. - 2018. - № 1. - С. 289.
89. Похиленко І.С. Метод інституційних рекомендацій як один із методів господарського процесуального права / І.С. Похиленко // Вісник господарського судочинства. – 2011. – № 4. – С. 103 – 107.
90. Притика Д. Запровадження міжнародних стандартів у господарському судочинстві / Д. Притика // Вісник господарського судочинства. – 2010.- № 1. - С. 87 -97.

91. Прокопенко Б.О. Функції господарських судів у судовій системі України / Б.О. Прокопенко // Вісник господарського судочинства. – 2016. - № 4. – С. 116-119.
92. Радзівілл А.В. Передумови виникнення, специфіка та судові функції, що забезпечують необхідність функціонування господарських судів в Україні / А.В. Радзівілл // Вісник господарського судочинства. – 2016. - № 4. – С. 124-127.
93. Рєзнікова В.В. Досудове врегулювання господарських спорів: необхідність та шляхи реформування / В.В. Рєзнікова // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 5. – С. 101-111.
94. Романюк Я. Проблеми розмежування адміністративної та цивільної судових юрисдикцій щодо земельних спорів: перспективи розв'язання унаслідок оновлення процесуального законодавства / Я. Романюк, Л. Майстрєнко // Право України. - 2017. - № 8. - С. 83-99.
95. Савчин М. Конституційні принципи та їх інтерпретація / М. Савчин // Право України. - 2017. - № 7. - С. 30-38.
96. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
97. Сєлівон М. Розвиток міжнародного комерційного арбітражу як необхідна складова успішності судової реформи в Україні / М. Сєлівон // Право України. - 2016. - № 7. - С. 44 — 55.
98. Сєребрякова Ю. Повноваження суду відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України / Ю. Сєребрякова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 94-100.
99. Сєреда О. Адміністративне і господарське судочинство: значення і доцільність спеціалізації судів у порівняльно-історичному аспекті / О. Сєреда // Право України. – 2009. - № 6. – С. 80 – 83.
100. Сєловйов В.Г. Оновлення загальних засад господарського судочинства / В.Г. Сєловйов // Вісник господарського судочинства. – 2013. – № 1. – С. 182 – 186.
101. Таликін Є. Властивості господарської процесуальної форми / Є. Таликін // Юридична Україна. - 2013. - № 6.
102. Тєньков С.О. Рішення місцевих органів влади про надання земельних ділянок як предмет судового розгляду (огляд судової практики) / С.О. Тєньков // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 2. – С. 73 – 76.
103. Ткаленко К. Правові наслідки для бізнесу від скасування Господарського кодексу та ліквідації господарських судів / К. Ткаленко // Вісник господарського судочинства. – 2016. – № 2-3. – С. 199 – 203.
104. Томчишен С.В. Проблемні питання визначення підвідомчості справ у спорах, пов'язаних з корпоративними відносинами у господарських товариствах / С.В. Томчишен // Актуальні питання цивільного та господарського права. Науково-практичний журнал. - 2007. - № 2-3 (3-4).



105. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку / Р. Тополевський // Право України. - 2017. - № 6. - С. 27-33.
106. Устименко В. Удосконалення господарського процесу: економіко-правові аспекти / В. Устименко // Право України. - 2017. - № 9. - С. 28-34.
107. Фонова О. Спрошені провадження у господарському процесі / О. Фонова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 167-175.
108. Хозяйственный процесс // Введение в украинское право / под общ. ред. С.В. Кивалова, Ю.Н. Оборотова. - 2-е изд., перераб. и доп. - Одесса: Юридична література, 2009. - 768 с. - С. 420 — 430.
109. Черленяк М.І. Підвідомчість справ господарським судам України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / М.І. Черленяк; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2008. — 20 с.
110. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.
111. Школьний В. Збереження Господарського кодексу України при здійсненні судової реформи / В. Школьний // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 2-3. - С. 204 — 212.
112. Шухатян Х. Фізична особа як сторона в господарському процесі / Х.Шухатян // Підприємництво, господарство і право. - 2013. - № 10. - С. 48 — 52.
113. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України / В. Щербина, В. Резнікова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 9-27.

## **Семінарське заняття 2**

### **Тема 3: Учасники господарського процесу. Представництво в господарському процесі**

#### **План заняття:**

1. Склад і види учасників господарського процесу. Права й обов'язки учасників господарської справи.
2. Зловживання процесуальними правами у господарському судочинстві.
3. Склад господарського суду: поняття, порядок формування.
4. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу) судді.
5. Поняття сторін у господарському процесі, їх характерні ознаки, процесуальні права й обов'язки.
6. Процесуальна співучасть і заміна неналежного відповідача належним. Процесуальне правонаступництво.

7. Поняття, види та характерні ознаки третіх осіб.
8. Представництво осіб, які беруть участь у справі: поняття, підстави, види.
9. Процесуальне становище представника в господарському суді. Документи, що посвідчують повноваження представників.
10. Органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб: поняття, види, процесуальні права й обов'язки.
11. Процесуальне становище прокурора у господарському процесі.
12. Процесуальне становище інших учасників господарського процесу (свідків, експерта, спеціаліста, перекладача).

### **Підготувати реферати на наступні теми:**

1. Процесуальна співучасть: поняття, види, особливості співучасті в окремих категоріях господарських справ.
2. Проблемні процесуальні питання участі у господарських справах органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
3. Проблемні питання участі прокурора у розгляді справ господарським судом.
4. Проблеми участі свідків у господарському процесі.
5. Проблемні процесуальні питання участі спеціаліста й перекладача у господарському процесі.
6. Дискусійні питання “адвокатської монополії” в господарському, цивільному та адміністративному процесі.
7. Поняття колективних (масових) позовів і досвід їх правового регулювання за кордоном.
8. Сучасні стратегії зловживання процесуальними правами.

### **Завершіть твердження:**

1. У разі вступу у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, розгляд справи...
2. Відповідність копії документа, що підтверджує повноваження представника, оригіналу...
3. Одна й та сама особа може бути одночасно представником декількох позивачів або декількох відповідачів...
4. Довіреність від імені юридичної особи на представництво інтересів у господарському суді...
5. Перекладач у господарському процесі має право...
6. Обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії...
7. У разі заміни неналежного відповідача розгляд справи...

8. Відповідач має право подати зустрічний позов до...
9. Відвід судді повинен бути заявленим до...
10. Персональний склад постійних колегій суду визначається...
11. Суд вирішує питання про відвід...
12. Відповідач, третя особа, свідок, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, викликається в суд через...
13. Зустрічний позов та позов третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору, пред'являються в господарський суд...
14. Органи та особи, які відповідно до норм ГПК мають право звертатись до суду в інтересах інших осіб (за винятком юридичних осіб у справах про відшкодування збитків, заподіяних посадовою особою), позбавлені процесуальної можливості...
15. Якщо відзив не містить вказівки на незгоду відповідача з будь-якою із обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги...

## **ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**

### **1. До складу учасників господарського процесу належать:**

- 1) сторони;
- 2) треті особи;
- 3) свідки;
- 4) прокурор;
- 5) експерт;
- 6) інші учасники;
- 7) захисник.

### **2. Суддя не може брати участі у розгляді справи і підлягає відводу, якщо:**

- 1) у сторін виникають сумніви у його неупередженості;
- 2) він є родичем осіб, які беруть участь в судовому процесі;
- 3) встановлено обставини, що викликають сумнів у його неупередженості;
- 4) прокурор подав заяву про недбалість судді;
- 5) висновок експерта не відповідає висновкам судді;
- 6) правильна відповідь відсутня.

### **3. Відвід (самовідвід) судді можуть заявити:**

- 1) суддя господарського суду;
- 2) позивач;
- 3) відповідач;
- 4) прокурор, який бере участь у справі;

- 5) експерт;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**4. Відвід судді повинен заявлятися:**

- 1) у письмовій формі (вирішується окремою ухвалою);
- 2) усно секретарю суду;
- 3) усно у судовому засіданні;
- 4) усно із занесенням до судового протоколу;
- 5) у письмовій формі із занесенням до судового протоколу;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**5. Відвід повинен бути заявлений:**

- 1) на будь-якій стадії господарського процесу;
- 2) на стадії відкриття провадження у справі;
- 3) на стадії підготовчого провадження;
- 4) при вирішенні спору;
- 5) до початку вирішення спору по суті;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**6. Питання про відвід судді господарського суду вирішується:**

- 1) головою господарського суду;
- 2) заступником голови господарського суду;
- 3) прокурором, який бере участь у справі;
- 4) Головою Касаційного господарського суду Верховного Суду;
- 5) судовою колегією апеляційного господарського суду;
- 6) правильна відповідь відсутня.

**7. З приводу відводу судді господарського суду постановляється:**

- 1) рішення;
- 2) ухвала;
- 3) постанова;
- 4) довідка;
- 5) повідомлення.

**8. Питання про відвід голови господарського суду, якщо він прийняв справу до свого провадження, вирішується:**

- 1) заступником голови господарського суду;
- 2) Головою Касаційного господарського суду Верховного Суду;
- 3) судовою колегією апеляційного господарського суду;
- 4) Пленумом Верховного Суду;
- 5) правильної відповіді немає.

**9. Позивач має право:**

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) брати участь у дослідженні доказів;
- 3) пред'явити зустрічний позов;
- 4) надати відзив на позовну заяву;
- 5) визнати позов повністю або частково;
- 6) змінити ціну позову;
- 7) змінити підставу позову;
- 8) змінити предмет позову;
- 9) відмовитись від позову;
- 10) укласти мирову угоду.

**10. Відповідач має право:**

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) брати участь у дослідженні доказів;
- 3) визнати позов повністю або частково;
- 4) збільшити розмір позовних вимог;
- 5) відмовитись від позову;
- 6) пред'явити зустрічний позов;
- 7) надати відзив на позовну заяву;
- 8) укласти мирову угоду;
- 9) змінити підставу позову;
- 10) змінити предмет позову;

**11. Господарський суд має право:**

- 1) залучити до участі у справі іншого позивача;
- 2) залучити до участі у справі іншого відповідача;
- 3) замінити неналежного позивача;
- 4) замінити неналежного відповідача;
- 5) замінити неналежного прокурора.

**12. Процесуальне правонаступництво можливе:**

- 1) на стадії відкриття провадження у справі;
- 2) під час розгляду справи по суті;
- 3) до початку вирішення спору по суті;
- 4) на стадії виконання рішення господарського суду;
- 5) на будь-якій стадії господарського процесу.

**13. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) на стадії відкриття провадження у справі;
- 2) під час розгляду справи по суті;

- 3) до початку вирішення спору;
- 4) до прийняття рішення зі спору;
- 5) до моменту виконання рішення суду.

**14. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) на стороні позивача;
- 2) на стороні відповідача;
- 3) на стороні відповідача і позивача;
- 4) подавши позов до позивача;
- 5) подавши позов до позивача і відповідача;
- 6) подавши позов до однієї із сторін.

**15. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, користуються:**

- 1) усіма правами й несуть усі обов'язки позивача;
- 2) усіма правами й несуть усі обов'язки відповідача;
- 3) усіма правами й несуть усі обов'язки позивача і відповідача;
- 4) частково правами й несуть усі обов'язки позивача і відповідача;
- 5) усіма правами і несуть частково обов'язки позивача і відповідача.

**16. Про вступ, допущення або залучення третіх осіб у справу господарський суд постановляє:**

- 1) рішення;
- 2) ухвалу;
- 3) постанову;
- 4) окреме рішення;
- 5) окрему ухвалу.

**17. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) на стороні позивача;
- 2) на стороні відповідача;
- 3) на стороні відповідача або позивача;
- 4) подавши позов до позивача;
- 5) подавши позов до позивача і відповідача.

**18. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) на стадії відкриття провадження у справі;
- 2) під час розгляду справи по суті;
- 3) до початку першого судового засідання;

- 4) до прийняття рішення господарським судом;
- 5) до виконання рішення.

**19. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) за власною ініціативою;
- 2) за клопотанням позивача;
- 3) за клопотанням відповідача;
- 4) за клопотанням прокурора;
- 5) за ініціативою господарського суду.

**20. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, можуть вступити у справу:**

- 1) за власною ініціативою;
- 2) за клопотанням позивача;
- 3) за клопотанням відповідача;
- 4) за клопотанням прокурора;
- 5) за ініціативою господарського суду.

**21. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, користуються:**

- 1) усіма правами й несуть усі обов'язки відповідача;
- 2) усіма правами й несуть усі обов'язки позивача і відповідача;
- 3) частково правами й несуть усі обов'язки позивача і відповідача;
- 4) усіма правами й несуть частково обов'язки позивача і відповідача;
- 5) процесуальними правами й несуть процесуальні обов'язки сторін, крім специфічних.

**22. Прокурор може вступити у справу:**

- 1) якщо провадження порушено за його позовною заявою;
- 2) після відкриття провадження у справі;
- 3) до прийняття рішення господарським судом;
- 4) до виконання рішення господарського суду;
- 5) на будь-якій стадії процесу.

**23. Участь прокурора в господарському процесі є обов'язковою:**

- 1) коли це визначено за необхідне господарським судом;
- 2) у справах, порушених за його позовом;
- 3) на вимогу однієї зі сторін;
- 4) коли це передбачено законом;
- 5) на вимогу судового експерта.

**24. Серед учасників господарського процесу відвід може бути заявлено:**

- 1) судді господарського суду;
- 2) позивачеві;
- 3) відповідачеві;
- 4) прокуророві;
- 5) судовому експерту.

**25. Відмова прокурора від поданого ним позову:**

- 1) позбавляє позивача права підтримувати позовні вимоги;
- 2) не позбавляє позивача права підтримувати позовні вимоги;
- 3) позбавляє відповідача права визнати позов повністю;
- 4) не позбавляє відповідача права визнати позов повністю;
- 5) є підставою закриття провадження у справі.

**26. Свідки мають право:**

- 1) давати пояснення;
- 2) подавати докази;
- 3) не повідомляти суду відомості, якщо це суперечить їхнім особистим інтересам;
- 4) повідомити про наявні у них відомості та обставини у справі;
- 5) з'явитись до господарського суду на його виклик;
- 6) брати участь в огляді й дослідженні доказів;
- 7) правильна відповідь відсутня.

**27. Свідки зобов'язані:**

- 1) давати пояснення;
- 2) подавати докази;
- 3) не повідомляти суду відомості, якщо це суперечить їхнім особистим інтересам;
- 4) повідомити про наявні у них відомості та обставини у справі;
- 5) з'явитись до господарського суду на його виклик.

**28. Експерт має право:**

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) змінити підставу позову;
- 3) визнати позов повністю;
- 4) брати участь в огляді й дослідженні доказів;
- 5) відмовитись від дачі висновку.

**29. Експерт зобов'язаний:**

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) змінити підставу позову;



- 3) визнати позов повністю;
- 4) брати участь в огляді й дослідженні доказів;
- 5) відмовитись від дачі висновку;
- 6) з'явитись до господарського суду на його виклик;
- 7) дати мотивований висновок.

**30. Громадяни можуть вести свої справи в господарському суді через представників, повноваження яких підтверджуються:**

- 1) громадянином у судовому засіданні;
- 2) господарським судом у судовому засіданні;
- 3) письмовою довіреністю;
- 4) нотаріально посвідченою довіреністю.

### **Практичні завдання**

#### **Задача 1.**

15 лютого 2018 р. Волинським окружним господарським судом було прийнято рішення про відмову в задоволенні позову Державної інспекції з контролю за використанням та охороною земель у Волинській області до Новоград-Волинської районної державної адміністрації про визнання недійсним розпорядження голови адміністрації про передачу в оренду земельної ділянки фізичній особі – підприємцю Сулимову Роману Никифоровичу. Під час провадження у справі до участі у справі не був залучений ФОП Сулимов Р.Н., у задоволенні відповідної заяви відповідача від 20 січня 2018 р. було відмовлено у рішенні суду.

Чи вірно вчинив суд, відмовивши у задоволенні заяви відповідача про залучення до участі у справі ФОП Сулимова Р.Н.? В якості якого учасника господарського процесу міг бути залучений до участі у справі ФОП Сулимов Р.Н.? *Підготуйте проект заяви про залучення ФОП Сулимова Р.Н. до участі у справі.*

#### **Задача 2.**

За результатами конкурсу між Партенітською селищною радою і Приватним підприємством „Кримський флагман” було укладено договір оренди земельної ділянки. Один із учасників конкурсу на право оренди земельної ділянки звернувся з позовом про визнання недійсним вказаного договору, однак у задоволенні позову було відмовлено.

Рішення господарського суду було оскаржено в апеляційному порядку Приватним підприємством „Орео”, яке не брало участі в конкурсі, але спірна земельна ділянка до проведення конкурсу перебувала в його користуванні. В апеляційній скарзі підприємство вказало, що суд всупереч вимогам ГПК

України не залучив підприємство до участі в справі в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору.

Чи повинен був господарський суд залучити ПП „Орео” до участі в справі в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору?

### **Задача 3.**

Ухвалою Луганського окружного господарського суду, відповідно до п.2 ч. 1 ст. 226 ГПК, залишено без розгляду позов Луганського транспортного прокурора в інтересах держави в особі Державного підприємства Донецької залізниці „Донецькперевезення” до Державного підприємства “Луганськвугілля” про стягнення 150009,72 грн. шкоди.

Зважаючи на склад учасників господарської справи, чи відповідає процесуальному законодавству ухвала Луганського окружного господарського суду?

### **Задача 4.**

Прокурор Печерського району м. Києва подав до Окружного господарського суду м. Києва позов в інтересах держави в особі Кабінету Міністрів України і ПАТ „Дружба” до Сільськогосподарського виробничого кооперативу „Аркадія” про стягнення 701 404,99 грн. Позовні вимоги мотивовані неналежним виконанням зобов'язань за договором лізингу № 22-1-78/2 від 8 жовтня 2015 р. у частині сплати лізингових платежів.

Ухвалою Окружного господарського суду м. Києва від 4 січня 2018 р. позов залишено без розгляду відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 226 ГПК України. Ухвала мотивована тим, що прокурором фактично подано позов в інтересах ПАТ (лізингодавця), яке не є органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, наділеним повноваженнями виконавчої влади, а є окремим господарюючим суб'єктом, однак у прокурора відсутні повноваження на подання позову в інтересах окремого господарюючого суб'єкта. Докази порушення інтересів позивача — Кабінету Міністрів України — в матеріалах справи відсутні.

Чи вірними є висновки суду?

### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.
2. Закон України „Про оренду землі” від 6 жовтня 1998 р. // Урядовий кур'єр. – 1998. - 22 жовтня.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. –

2003. - № 49 - 50.
5. Закон України „Про прокуратуру” від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. - № 2-3. - Ст. 12.
  6. Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 1999 р. № 3-рп/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) // Офіційний вісник України. - 1999. - № 15. - Стор. 35.
  7. Наказ Генерального прокурора України “Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень” від 28 травня 2015 № 6 гн // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
  8. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві” від 15 березня 2010 р. № 01-08/140 // Вісник господарського судочинства. - 2010. - № 3.
  9. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26 грудня 2011 р. № 18 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 1.
  10. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам» від 23 березня 2012 р. № 7 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 3.
  11. Інформаційний лист Вищого господарського суду України “Про деякі питання застосування положень Закону України “Про прокуратуру” щодо представництва прокуратурою інтересів держави в господарському суді” від 23 лютого 2016 р. № 01-06/348/16 // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 1.
  12. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.
  13. Беляневич О.А. Неособистий позов як процесуальний засіб захисту публічних інтересів в господарському судочинстві / О.А. Беляневич // Юридична Україна. - 2006. - № 2. - С. 78-83.
  14. Буряк Я. Участь місцевих державних адміністрацій у господарському процесі: судова практика та проблемні питання / Я. Буряк // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 10 (248). - С. 26-30.
  15. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.
  16. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.
  17. Вегеле І. Адвокатська таємниця: європейський досвід / І. Вегеле // Право

- України. - 2016. - № 7. - С. 56 — 63.
18. Головань І. Реформа правосуддя: позбавлення громадян конституційного права і пониження статусу адвокатури / І. Головань // Адвокат. - 2017. - № 1 (174). - С. 31-32.
  19. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.
  20. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
  21. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.
  22. Захист у господарському процесі: практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.
  23. Кройтор В., Степаненко Т. Судове провадження за масовими позовами: пропозиції з удосконалення українського законодавства у світлі досвіду країн Європейського Союзу / В. Кройтор, Т. Степаненко // Право України. - 2015. - № 9.
  24. Кузнєцова Н. Громадянське суспільство і захист порушених прав численних груп у порядку масового позову / Н. Кузнєцова // Право України. - 2015. - № 9.
  25. Кухнюк Д. Виключне право адвокатів на представництво в судах: pro et contra / Д. Кухнюк // Адвокат. - 2017. - № 1(174). - С. 33-36.
  26. Лазько Г.З. Особливості реалізації процесуального представництва у господарському процесі / Г.З. Лазько // Вісник господарського судочинства. - 2008. - № 3. - С. 108-113.
  27. Маан Б. Колективні позови в Європі / Б. Маан // Право України. - 2015. - № 9.
  28. Майданик Р. Впровадження масового позову в право України: поняття, модель і сфера застосування / Р. Майданик // Право України. - 2015. - № 9.
  29. Майстренко Л. Груповий позов у Швеції: загальна характеристика за законом / Л. Майстренко // Право України. - 2015. - № 9.
  30. Міщенко І. Удосконалення інституту відводу судді в господарському судочинстві / І. Міщенко // Право України. - 2017. - № 9. - С. 131-136.
  31. Науково-практичний коментар Господарського процесуального кодексу України. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2010. – 344 с.
  32. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л.М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О.: Фенікс, 2011. – 512 с.
  33. Ніколенко Л.М. Доказування в господарському судочинстві. Навч. посібник / Л.М. Ніколенко. - Одеса-Суми: Фенікс - Університетська книга, 2007. - 413 с.
  34. Ніколенко Л.М. Експертиза у господарському процесі України: коментар

- до статей 41, 42 Господарського процесуального кодексу України / Л.М. Ніколенко // Законодавство України: науково-практичні коментарі. - 2003. - № 7. - С. 40-46.
35. Ніколенко Л.М. Суб'єкти процесу доказування в господарських судах України / Л.М. Ніколенко // Юридичний журнал. - 2003. - № 8. - С. 124 — 125.
36. Норкус Р. Колективний позов у Литві / Р. Норкус // Право України. - 2015. - № 9.
37. Погорецький В.М. Треті особи в арбітражному процесі / В.М. Погорецький // Вісник господарського судочинства. - 2008. - № 2. — С. 163 — 170.
38. Похиленко І. Правовий статус секретаря судового засідання в господарському процесі / І. Похиленко // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - №3. - С. 152 – 155.
39. Пушай В.І. Треті особи в арбітражному процесі / В.І. Пушай // Вісник господарського судочинства. - 2001. — № 3. - С. 90-95.
40. Регіцці Г. Групові позови в Італії / Г. Регіцці // Право України. - 2015. - № 9.
41. Резнікова В.В. Відповідальність учасників господарського процесу за зловживання правами та невиконання процесуальних обов'язків / В.В. Резнікова // Університетські наукові записки. Право. Економіка. Управління: Часопис Хмельницького університету управління та права. - 2017. - Вип.3 (63). - С. 149-166.
42. Резнікова В.В., Россильна О.В. Представництво органом юридичної особи її інтересів у господарському процесі / В.В. Резнікова, О.В. Россильна // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 1. - С. 153 — 161.
43. Світличний О.П. Господарський процес: підручник / за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
44. Смітюх А.В. Критерії та механізм кваліфікації зловживання процесуальними правами / А.В. Смітюх // Юридичний радник. - 2006. - № 6 (14). - С. 55 — 58.
45. Смітюх А.В. Процесуальна стратегема «атака клонів» як засіб попередження зловживання процесуальними формами / А.В. Смітюх // Юридичний журнал. - 2005. - № 9. - С. 134 — 136.
46. Смітюх А.В. Процесуальна творчість як різновид військового мистецтва / А.В. Смітюх // Юридичний журнал. - 2006. - № 10. - С. 92 — 93.
47. Смітюх А.В. Процесуальні диверсії та зловживання процесуальними правами в умовах правової реальності України / А.В. Смітюх // Вісник господарського судочинства. - 2007. - № 1. - С. 89 — 92.
48. Смітюх А.В. Щодо змісту поняття "процесуальна диверсія" / А.В. Смітюх // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 2. - С. 103-105.
49. Смітюх А.В. Юридические стратегемы в действии / А.В. Смітюх //

- Юридическая практика. - 2005. - № 32 (398). - С. 1, 14-15.
50. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу / Т. Степанова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 122-130.
51. Стефанчук М. Законодавчі новели реалізації прокуратурою України функції представництва інтересів громадянина або держави у суді у світлі нового Закону України "Про прокуратуру" / М. Стефанчук // Право України. - 2015. - № 6. - С. 109 - 118.
52. Стефанчук М. Форми та способи реалізації прокуратурою функції представництва інтересів громадянина або держави в суді / М. Стефанчук // Вісник прокуратури. - 2016. - № 3. - С. 34 - 48.
53. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.
54. Шкляр Т. Сторони у господарському процесі: правове регулювання / Т. Шкляр // Підприємництво, господарство і право. - 2008. - № 11.
55. Шуляк Л.А. Щодо проблеми зловживання учасниками судового процесу правом апеляційного (касаційного) оскарження судових актів, які не підлягають оскарженню / Л.А. Шуляк // Вісник господарського судочинства. - 2010. - № 1. - С. 22 - 24.
56. Шухатян Х. Фізична особа як сторона в господарському процесі / Х.Шухатян // Підприємництво, господарство і право. - 2013. - № 10. - С. 48 - 52.

### **Семінарське заняття 3**

#### **Тема 4: Доказування і докази в господарському процесі**

##### **План заняття:**

1. Поняття й предмет доказування у господарському процесі.
2. Поняття й види доказів у господарському процесі.
3. Належність і допустимість засобів доказування. Достовірність і достатність доказів.
4. Письмові, речові та електронні докази у господарському процесі.
5. Показання свідків як доказ у господарському процесі.
6. Висновок експерта як доказ у господарському процесі. Процесуальне становище судових експертів.
7. Основні правила доказування у господарському процесі.
8. Підстави звільнення від доказування.
9. Забезпечення доказів у господарському процесі.

##### **Підготувати реферати на наступні теми:**

1. Експертиза у господарському процесі: правові засади та проблеми судової практики.
2. Проблемні питання використання доказів, створених в електронній формі.
3. Речові та письмові докази у господарському процесі: особливості дослідження та оцінки.
4. Особливості показання свідків як доказу в господарському процесі.
5. Порядок отримання доказів у господарських справах за кордоном.

### **Завершіть твердження:**

1. Позивач повинен подати докази до...
2. Підпис свідка на заяві посвідчується...
3. Учасники справи мають права подати до суду висновки експерта у галузі права щодо...
4. При допиті свідка право задавати йому питання має...
5. Свідок, даючи показання, може користуватися записами...
6. Предметом висновку експерта можуть бути...
7. Якщо суд доручає проведення експертизи кільком експертам чи експертним установам, провідний експерт чи установа...
8. Якщо експертиза у господарській справі призначена судом, експерт має право...
9. Речові докази, що швидко псуються, після огляду...
10. При розгляді справи господарським судом обставини, встановлені рішенням міжнародного комерційного арбітражу...
11. Питання про достатність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, вирішується...
12. Які докази визнаються неналежними?
13. Відповідач повинен подати суду докази...
14. Докази, не подані у встановлений законом або судом строк...
15. У разі подання заяви про забезпечення доказів до подання позовної заяви заявник повинен подати позовну заяву протягом...
16. Якщо ухвала про забезпечення доказів на момент її скасування була виконана повністю або частково, отримані судом докази...

### **Практичні завдання**

#### **Задача 1.**

17 серпня 2000 р. між ТДВ „Сіменон” (продавець) та ТОВ „Стабільність” (покупець) було укладено договір купівлі-продажу № 12, відповідно до якого ТОВ „Стабільність” придбало частку в статутному фонді ТОВ «Бригантина» у

розмірі 1 803 200 грн. Спірний договір виконано сторонами відповідно до узгоджених умов.

Рішенням Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська, ухваленим 5 травня 2005 р. у справі за позовом Х.М. до ТДВ „Сіменон”, визнано недійсним рішення загальних зборів засновників ТДВ від 7 серпня 2000 р. щодо продажу ТОВ частки в статутному фонді ТОВ «Бригантіна» у розмірі 1 803 200 грн., надання повноважень директору ТДВ на підписання договору купівлі-продажу, а також щодо виходу ТДВ зі складу засновників ТОВ «Бригантіна».

Верховний Суд України, розглянувши касаційні скарги ТОВ «Стабільність», ТОВ «Кронос» на постанову Вищого господарського суду України від 7 грудня 2005 р. у справі за позовом ЗАТ «Дніпроенергобуд» до ТОВ «Стабільність» про визнання недійсним договору від 17 серпня 2000 р. № 12, з’ясував наступне.

Рішення судових інстанцій ґрунтуються на рішенні Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 5 травня 2005 р. З матеріалів справи вбачається, що засновник ТОВ „Стабільність”, не погодившись з рішенням Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 5 травня 2005 р., подав апеляційну скаргу до Апеляційного суду Дніпропетровської області. На копії зазначеного рішення, яке розміщене у матеріалах господарської справи, є відмітка суду про те, що воно не набрало законної сили.

Чи правильними є дії господарських судів щодо надання преюдиційної сили рішенню Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 5 травня 2005 р.?

## **Задача 2.**

У липні 2017 р. ТОВ "Джуз" пред'явило до господарського суду позов до відповідачів — Приватного підприємства "Хуторок" та ПАТ "Кривокоський рибзавод" про визнання недійсним договору купівлі-продажу. ТОВ вказувало, що ТОВ є власником 41 000 шт. акцій ПАТ "Кривокоський рибзавод", що становить 53,8 % статутного капіталу товариства.

25 травня 2016 р. між відповідачами ПАТ "Кривокоський рибзавод" та ПП "Хуторок" був укладений договір № 1 купівлі-продажу нерухомого майна — рибного цеху, що розташований під № 21 по вул. Аврорській в м.Бердянськ Донецької області. Посилаючись на те, що спірний договір був укладений неуповноваженою особою — директором товариства, який діяв всупереч меті діяльності товариства — не в цілях отримання прибутку, та на невідповідність договору вимогам закону, позивач просив задовольнити його вимоги про визнання договору недійсним.

Позивач вказав, що вартість риболовного цеху, який був предметом договору купівлі-продажу № 1 від 25.05.2016, укладеного між ПАТ "Кривокоський рибзавод" та ПП "Хуторок", не відповідає його дійсній вартості на час укладення спірного договору. Зокрема, що спірне майно належить до



статутного капіталу ПАТ "Кривокоський рибзавод" і його відчужено за ціною 600 000 грн., що не відповідає його дійсній вартості. Причому вартість риболовного цеху перевищує 25 відсотків вартості активів ПАТ за відомостями останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства.

Суд не обговорив питання про призначення судової експертизи з метою встановлення дійсної вартості предмету спірного договору купівлі-продажу та перевірки обґрунтованості доводів позивача про дійсну вартість спірного майна, про зменшення статутного капіталу ПАТ "Кривокоський рибзавод".

Чи правомірними є дії суду в описаній судовій справі?

### **ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**

**1. Доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд встановлює:**

- 1) наявність обставин;
- 2) відсутність обставин;
- 3) законність обставин;
- 4) належність обставин;
- 5) цінність обставин.

**2. Обставини, які мають значення для правильного вирішення господарського спору, встановлюються:**

- 1) показаннями свідків;
- 2) поясненнями представників сторін;
- 3) письмовими доказами;
- 4) речовими доказами;
- 5) висновками судових експертів.

**3. Обставини, на які сторона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень, повинні довести:**

- 1) сама сторона;
- 2) господарський суд;
- 3) свідки;
- 4) судовий експерт;
- 5) уповноважена особа.

**4. Докази до господарського суду подають:**

- 1) позивач;
- 2) відповідач;

- 3) прокурор;
- 4) свідки;
- 5) перекладач.

**5. Належність доказів означає, що господарський суд приймає тільки ті докази, які:**

- 1) подані сторонами;
- 2) подані учасниками процесу;
- 3) мають значення для справи;
- 4) подані свідками;
- 5) досліджені господарським судом.

**6. Допустимість доказів означає, що обставини справи повинні бути підтверджені:**

- 1) письмовими доказами і не можуть підтверджуватись речовими доказами;
- 2) речовими доказами і не можуть підтверджуватись письмовими доказами;
- 3) певними засобами доказування і не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування;
- 4) письмовими та речовими доказами і не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування;
- 5) доказами, наданими учасниками справи, і не можуть підтверджуватись доказами, отриманими господарським судом самостійно.

**7. Не потребують доказування обставини:**

- 1) визнані сторонами загальновідомими;
- 2) визнані господарським судом загальновідомими;
- 3) презумпційні факти;
- 4) преюдиційні факти;
- 5) факти, які становлять державну таємницю.

**8. Господарський суд може провести огляд і дослідження письмових і речових доказів:**

- 1) лише у засіданні господарського суду;
- 2) у місцезнаходженні позивача;
- 3) у місцезнаходженні відповідача;
- 4) у місцезнаходженні сторін;
- 5) у місцезнаходженні доказів.

**9. За результатами огляду й дослідження доказів складається протокол, який підписується:**

- 1) усіма учасниками, які брали участь в огляді й дослідженні доказів;
- 2) сторонами і суддею господарського суду, які брали участь в огляді й дослідженні доказів;
- 3) суддею господарського суду, який брав участь в огляді й дослідженні доказів;
- 4) суддею господарського суду і судовим експертом, які брали участь в огляді й дослідженні доказів;
- 5) лише сторонами, які брали участь в огляді й дослідженні доказів.

**10. Для роз'яснення питань, що виникають при вирішенні господарського спору і потребують спеціальних знань, суд:**

- 1) викликає спеціалістів у засідання суду для дачі пояснень;
- 2) вимагає додаткових доказів від позивача;
- 3) вимагає додаткових доказів від відповідача;
- 4) призначає судову експертизу;
- 5) призначає додаткове судове засідання з метою встановлення відповіді на запитання.

**11. Висновок судового експерта подається господарському суду:**

- 1) у письмовій формі;
- 2) у нотаріально посвідченій формі;
- 3) після реєстрації у встановленому державному органі;
- 4) після ознайомлення з ним сторін;
- 5) у посвідченій сторонами формі.

**12. Заздалегідь встановлену силу для господарського суду мають:**

- 1) письмові докази;
- 2) речові докази;
- 3) висновок судового експерта;
- 4) показання свідків;
- 5) пояснення сторін;
- 6) ніякі докази.

**Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.
2. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур’єр. – 2001. - № 164. – 12 вересня.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. -

- № 45 - 48.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 49 — 50.
  5. Закон України „Про управління об’єктами державної власності” від 21 вересня 2006 р. // *Урядовий кур’єр*. – 2006. - № 195. – 18 жовтня.
  6. Закон України “Про акціонерні товариства” від 17 вересня 2008 р. // *Урядовий кур’єр*. – 2008 - № 202. – 29 жовтня.
  7. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання, пов’язані зі строками проведення судових експертиз” від 4 червня 2008 р. № 01-8/348 // *Вісник господарського судочинства*. – 2008. - № 4.
  8. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання призначення і проведення судових експертиз у справах, пов’язаних із захистом прав інтелектуальної власності” від 15 грудня 2008 р. № 01-8/724 // *Вісник господарського судочинства*. - 2009. - № 1. - С. 42 - 44.
  9. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві” від 15 березня 2010 р. № 01-08/140 // *Вісник господарського судочинства*. - 2010. - № 3.
  10. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26 грудня 2011 р. № 18 // *Вісник господарського судочинства*. - 2012. - № 1.
  11. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики призначення судової експертизи» від 23 березня 2012р. №4 // *Вісник господарського судочинства*. - 2012. - № 3.
  12. Бабенко В.В. Доказування в господарському процесі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В.В. Бабенко; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. — К., 2007. — 19 с.
  13. Белкін М.Л., Белкіна Ю.Л. Актуальні питання призначення судових експертиз у господарському процесі / М.Л. Белкін, Ю.Л. Белкіна // *Вісник господарського судочинства*. – 2009. - № 3. – С. 178 – 187.
  14. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.
  15. Беляневич О.А. Спірні питання вжиття запобіжних заходів у господарському судочинстві / О.А. Беляневич // *Судоустрій і судочинство в Україні*. - 2007. - № 4. - С. 36 — 42.
  16. Білецька Л.М. Проблеми доказування у судах господарської юрисдикції / Л.М. Білецька // *Вісник господарського судочинства*. – 2012. - №6. – С.181 – 185.

17. Бояринцева М.А. Проблеми теорії та практики вжиття запобіжних засобів / М.А. Бояринцева // Вісник господарського судочинства. - 2003. - № 4. - С. 209-212.
18. Булгакова І.В. Електронні докази в господарському процесі: поняття та порядок застосування / І.В. Булгакова // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 1. - С. 85-90.
19. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.
20. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.
21. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві / Т. Васильченко // Право України. - 2017. - № 9. - С. 146-153.
22. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.
23. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
24. Господарський процес: практ. посіб. / [О.М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.
25. Захист у господарському процесі: практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.
26. Картузов М.Ю. Запобіжні заходи в господарському процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / М. Ю. Картузов ; Одес. держ. юрид. акад. — О., 2010. — 21 с.
27. Ковальова В. Про процесуальні форми проведення судових експертиз / В. Ковальова // Право України. - 2000. - № 8. - С. 73-75.
28. Науково-практичний коментар Господарського процесуального кодексу України. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2010. – 344 с.
29. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л.М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О. : Фенікс, 2011. – 512 с.
30. Ніколенко Л.М. Доказування в господарському судочинстві. Навч. посібник. - Одеса-Суми: Фенікс - Університетська книга, 2007. - 413 с.
31. Ніколенко Л.М. Допустимість у господарському судочинстві доказів, отриманих в іноземній державі / Л.М. Ніколенко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2003. — Спецвип. — С. 345 — 347.
32. Ніколенко Л.М. Експертиза у господарському процесі України: коментар до статей 41, 42 Господарського процесуального кодексу України / Л.М. Ніколенко // Законодавство України: науково-практичні коментарі. - 2003. - № 7. - С. 40-46.

33. Ніколенко Л.М. Суб'єкти процесу доказування в господарських судах України / Л.М. Ніколенко // Юридичний журнал. - 2003. - № 8. - С. 124 — 125.
34. Ніколенко Л.М. Тягар доказування в господарському процесі України / Л.М. Ніколенко // Держава і право. - 2002. - Вип. 18. - С. 276 — 281.
35. Петрик І.Й. Використання в якості доказів інформації, яка створена засобами електронно-обчислювальної техніки / І.Й. Петрик // Вісник Вищого арбітражного суду України. — 2000. — № 1. - С. 76-79.
36. Притика Ю.Д. Окремі питання отримання за кордоном доказів у цивільних та комерційних справах / Ю.Д. Притика // Вісник господарського судочинства. - 2008. - № 4. - С.53 — 58.
37. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
38. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі / Т.В. Степанова // Вісник господарського судочинства. - 2001. - № 3. - С. 212-216.
39. Степанова Т.В. Місце судових доказів у процесі розгляду господарських спорів / Т.В. Степанова // Вісник господарського судочинства. - 2001. - № 4. - С. 183-186.
40. Степанова Т.В. Поняття допустимості доказів у господарському процесі / Т.В. Степанова // Вісник господарського судочинства. - 2002. - № 2. - С. 230 — 233.
41. Степанова Т.В. Поняття, сутність та предмет доведення в господарському процесі / Т.В. Степанова // Право України. - 2002. - № 2. - С. 49-52.
42. Степанова Т.В. Речові докази як засоби доведення й особливий вид доказів у господарському процесі / Т.В. Степанова // Вісник господарського судочинства. - 2002. - № 1. - С. 202-205.
43. Степанова Т.В. Ще раз про правову експертизу / Т.В. Степанова // Вісник господарського судочинства. - 2004. - № 1. - С. 342 — 344.
44. Таликін Є.А. Запобіжні заходи у господарському судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Є.А. Таликін; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2010. — 18 с.
45. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.

#### **Семінарське заняття 4**

#### **Тема 5: Подання позову. Відкриття провадження у справі та підготовче провадження**

#### **План заняття:**

1. Поняття, види та елементи позову.
2. Форма і зміст позовної заяви. Види й вимоги до заяв по суті справи у господарському процесі.
3. Порядок подання позовної заяви. Залишення позовної заяви без руху.
4. Відмова у прийнятті позовної заяви, повернення позовної заяви.
5. Правила об'єднання позовних вимог.
6. Відзив на позовну заяву, зустрічний позов: поняття, вимоги до оформлення.
7. Порядок відкриття провадження у господарській справі.
8. Порядок проведення підготовчого засідання господарського суду.
9. Порядок врегулювання спору за участю судді господарського суду.
10. Вимоги до заяв з процесуальних питань.
11. Підстави й порядок забезпечення позову в господарському процесі.

## **Тема 6: Судові витрати. Процесуальні строки у господарському процесі**

### **План заняття:**

1. Судовий збір як вид судових витрат у господарському процесі.
2. Визначення розміру і сплата судового збору у господарському процесі.
3. Розподіл судових витрат.
4. Витрати, пов'язані з розглядом господарської справи: поняття, склад, порядок визначення.
5. Поняття і види процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків.
6. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

### **Теми для рефератів:**

1. Зарубіжний досвід правового регулювання медіації.
2. Особливості інституту медіації у господарському процесуальному законодавстві України.
3. Особливості оплати судового збору фізичними особами – підприємцями.
4. Дії представника відповідача щодо підготовки до розгляду справи в господарському суді.
5. Проблемні питання забезпечення позову в окремих категоріях спорів.

### **Завершіть твердження:**

1. Заява про забезпечення доказів може бути подана до суду...

2. Суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо...
3. Суддя повертає позовну заяву у разі, якщо...
4. В одній позовній заяві може бути об'єднано позовні вимоги...
5. Завданням підготовчого провадження є...
6. Під час проведення врегулювання спору суддя має право...
7. Заявою по суті справи є...
8. Строк є розумним, якщо він...
9. Перебіг строку, закінчення якого пов'язане з подією, яка повинна неминуче настати, закінчується...
10. Після зупинення провадження перебіг процесуальних строків...
11. Забезпечення позову допускається, зокрема, шляхом...
12. Врегулювання спору за участю судді може бути проведено у справах...
13. Закриті наради проводяться...
14. За результатами підготовчого засідання суд може постановити ухвалу про...
15. Врегулювання спору за участю судді може бути припинене...
16. У разі припинення врегулювання спору за ініціативою судді...
17. Врегулювання спору за участю судді проводиться протягом...
18. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати...
19. На визначення розміру витрат на професійну правничу допомогу впливає...

### **ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**

**1. До завдань підготовчого провадження не належить:**

- а) остаточне визначення предмета спору та характеру спірних правовідносин, позовних вимог та складу учасників судового процесу;
- б) з'ясування заперечень проти позовних вимог;
- в) вирішення відводів;
- г) вирішення зустрічного позову.

**2. Підготовче провадження має бути проведене протягом :**

- а) шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі;
- б) п'ятдесяти днів з дня відкриття провадження у справі;
- в) тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі;
- г) п'ятдесяти днів з дня отримання судом позовної заяви.

**3. Відповідач має право подати відзив на позов:**

- а) у строк, встановлений судом в ухвалі про відкриття провадження у справі;
- б) у строк, встановлений судом в ухвалі про закриття підготовчого засідання;



- в) протягом п'ятнадцяти днів з моменту відкриття провадження у справі;
- г) протягом двадцяти днів з моменту відкриття провадження у справі.

**4. Відповідач має право пред'явити зустрічний позов:**

- а) у строк для подання відзиву;
- б) протягом двадцяти днів з моменту отримання ухвали про відкриття провадження у справі;
- в) протягом двадцяти п'яти днів з дня отримання ухвали про відкриття провадження у справі;
- г) протягом тридцяти днів з моменту отримання ухвали про відкриття провадження у справі.

**5. Для виконання завдань підготовчого провадження в кожній судовій справі, яка розглядається за правилами загального позовного провадження, проводиться:**

- а) окреме провадження;
- б) спеціальне засідання за участю медіатора;
- в) підготовче засідання;
- г) досудове врегулювання спору.

**6. Не є підставою для оголошення у підготовчому засіданні перерви:**

- а) заміна відведеного експерта, перекладача, спеціаліста;
- б) невиконання учасником справи вимог ухвали про відкриття провадження у справі у встановлений судом строк, якщо таке невиконання перешкоджає завершенню підготовчого провадження;
- в) неподання витребуваних доказів особою, яка не є учасником судового процесу;
- г) формування нового складу суду присяжних.

**7. У якому випадку, відповідно до вимог ГПК України, розгляд справи по суті може бути розпочатий у той самий день після закінчення підготовчого судового засідання:**

- а) якщо під час підготовчого судового засідання вирішені питання, зазначені у частині другій статті 182 ГПК України;
- б) за письмової згоди позивача;
- в) якщо під час підготовчого судового засідання вирішені питання, зазначені у частині другій статті 182 ГПК України, за письмовою згодою всіх учасників справи;
- г) якщо відповідачем надано відзив на позов до господарського суду, і проти цього не заперечує позивач.

**8. За результатами підготовчого засідання суд не постановляє ухвалу**

**про:**

- а) залишення позовної заяви без розгляду;
- б) закриття провадження у справі;
- в) закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті;
- г) залишення позовної заяви без руху.

**9. Судовим збором оплачується:**

- 1) позовна заява прокурора;
- 2) позовна заява державного підприємства;
- 3) апеляційна скарга на рішення господарського суду I інстанції;
- 4) касаційна скарга на постанову суду апеляційної інстанції;
- 5) заява про роз'яснення рішення господарського суду.

**10. У випадках, коли останній день строку припадає на неробочий день, днем закінчення строку вважається:**

- 1) попередній останній робочий день;
- 2) цей неробочий день;
- 3) перший наступний за ним робочий день;
- 4) узгоджений сторонами день;
- 5) визначений господарським судом день.

**11. Господарський суд може поновити процесуальні строки:**

- 1) встановлені законом;
- 2) призначені господарським судом;
- 3) узгоджені сторонами;
- 4) визначені прокурором;
- 5) відновлені прокурором.

**Практичні завдання**

**I. Підготувати проект позовної заяви до господарського суду.** Фабулу справи студент може обирати самостійно.

**II. Задача 1.**

У червні 2017 р. Концерн «Веселка» подав до Господарського суду Одеської області позов до Одеського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі - Антимонопольного комітету України) про визнання недійсним рішення Адміністративної колегії Антимонопольного комітету від 17 березня 2017 р. № 11-рш. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що відповідачем безпідставно визнано, що для суб'єктів підприємницької діяльності та підприємств, які діють на ринку «Новий», існу-

ють бар'єри для укладення договорів на постачання електричної енергії.

Рішенням Господарського суду Одеської області від 14 липня 2017р. позов Концерну до Антимонопольного комітету задоволено. Визнано недійсним рішення Адміністративної колегії Антимонопольного комітету від 17 березня 2017 р. № 11-рш. Це рішення мотивовано тим, що відсутні підстави для визнання позивача монополістом на ринку комунальних послуг. Щодо застосування позовної давності до вимог про визнання актів недійсними, то до таких позовів застосовується загальний строк позовної давності тривалістю три роки.

Чи вірними є висновки господарського суду щодо застосування трирічного строку позовної давності у спірних господарських правовідносинах?

### **Задача 2.**

У квітні 2018 року Виробничий кооператив "Алів" звернувся до Одеського окружного господарського суду з позовом до ПрАТ КБ "Приватбанк" в особі філії "Південне головне регіональне управління" про визнання недійсним кредитного договору між кооперативом і банком, додаткової угоди до договору та договору поруки, посилаючись на те, що вони укладені з порушенням вимог діючого законодавства.

Ухвалою Одеського окружного господарського суду від 16 травня 2018р. ПрАТ КБ "Приватбанк" в особі філії "Південне головне регіональне управління" та будь-яким особам заборонено здійснювати будь-які дії, що порушують право ВК "Алів", що витікає з даного спору, або що створюють загрозу його порушення, не чинити перешкоди у господарській та фінансовій діяльності ВК "Алів".

Чи відповідають чинному законодавству вжиті господарським судом заходи до забезпечення позову?

### **Задача 3.**

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 22 вересня 2017р. задоволено позов ПрАТ „Українська промислова страхова компанія” до Акціонерного банку „ПриватБанк” про визнання недійсним договору факторингу, укладеного 21 травня 2016 р. № 1. Вказане рішення суду було скасовано постановою Київського апеляційного господарського суду від 27 грудня 2017 р. Страхова компанія звернулась із касаційною скаргою на постанову Київського апеляційного господарського суду від 27 грудня 2017р., однак ухвалою Верховного Суду від 12 лютого 2018 р. касаційну скаргу Страхової компанії повернуто.

Повертаючи касаційну скаргу Страхової компанії на постанову суду апеляційної інстанції, Верховний Суд керувався відсутністю документа, що підтверджує сплату судового збору у встановленому розмірі. Під час звернення із позовом до Господарського суду Чернігівської області Страхова компанія

сплатила судовий збір за ставкою, встановленою для позовних заяв немайнового характеру. Під час звернення із касаційною скаргою на постанову суду апеляційної інстанції Страхова компанія сплатила судовий збір у розмірі, що становить 50% від зазначеного вище.

Чи правильно було визначено розмір судового збору Страховою компанією при поданні позову до господарського суду та зверненні із касаційною скаргою на постанову суду апеляційної інстанції?

#### **Задача 4.**

Рішенням Одеського окружного господарського суду задоволені позовні вимоги фізичної особи - підприємця Шаганова А.І. про стягнення суми вартості непоставленої продукції з Колективного сільськогосподарського підприємства «Прибій», а в частині стягнення пені за прострочення виконання зобов'язання відмовлено через пропуск встановленого законом строку позовної давності. Сплачений позивачем судовий збір стягнуто з відповідача на користь позивача лише в частині, пропорційній розміру задоволення позовних вимог.

Чи обґрунтоване рішення суду щодо розподілу судових витрат?

#### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.
2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 7. – Ст. 260.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.
5. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» від 26 грудня 2011 р. № 16 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - №1.
6. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26 грудня 2011 р. № 18 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 1.
7. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів” від 29 травня 2013 р. № 10 // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
8. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України / Ю.Бездоля // Право України. - 2017. - № 9. - С. 154-161.
9. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє

видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстиніан, 2011. - 1160 с.

10. Белкін М.Л. Проблеми застосування строків позовної давності в корпоративних спорах / М.Л. Белкін // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6. - С. 206 – 214.

11. Булгакова І.В. Деякі питання забезпечення позову в господарському процесі / І.В. Булгакова // Вісник господарського судочинства. - 2005. - № 3. - С. 197-203.

12. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.

13. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.

14. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2008. – 360 с.

15. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова. – Х.: Одіссей, 2012. – 400 с.

16. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.

17. Господарський процесуальний кодекс України: з постатейними матеріалами судової практики застосування процесуальних норм (станом на 20 листопада 2008 року). – К.: Юстиніан, 2009. – 856 с.

18. Застосування положень про позовну давність у господарському судочинстві // Господарське судочинство. - 2016. - № 2.

19. Захист у господарському процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.

20. Зейкан Я.П. Захист у господарській справі: Науково-практичний коментар / Я.П. Зейкан. – К.: КНТ, 2010. – 536 с.

21. Іванюта Н. В. Забезпечення позову в господарському судочинстві: монографія / Н.В. Іванюта; Міністерство освіти і науки України, Маріуп. держ. ун-т. – Донецьк: Юго-Восток, 2013. – 158 с.

22. Криштак І.В. Деякі правові аспекти забезпечення позову в господарському судочинстві / І.В. Криштак // Вісник господарського судочинства. - 2015. - № 3. - С. 163 — 177.

23. Кройтор В.А. Претензии и иски в практике разрешения хозяйственных споров: Науч.-практ. пособие / В.А. Кройтор. - Х.: Эспада, 2001.

24. Махінчук В. Передумови та основні напрями формування вітчизняного законодавства про медіацію в підприємницьких спорах / В. Махінчук // Юридична Україна. - 2013. - № 4.

25. Насилина Н. Судове примирення сторін: новела цивільного процесуального законодавства України / Н. Насилина // Право України. - 2017. - № 8. - С. 27-32.

26. Науково-практичний коментар Господарського процесуального кодексу України. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2010. – 344 с.
27. Нецька Л. Особливості застосування позовної давності / Л. Нецька // Вісник прокуратури. – 2017. – №1. – С. 87 — 91.
28. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О. : Фенікс, 2011. – 512 с.
29. Потапенко В. Забезпечення позову в спорі про акції / В. Потапенко // Юридичний журнал. - 2003. - № 4. - С. 97.
30. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства / Т. Рим // Право України. - 2017. - № 9. - С. 137-145.
31. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
32. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.
33. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участі судді: правова характеристика та вплив на господарський процес / С. Яценко // Право України. - 2017. - № 9. - С. 213-219.

## **Семінарське заняття 5**

### **Тема 7: Вирішення господарських спорів у суді першої інстанції**

#### **План заняття:**

1. Значення, строк, загальний порядок вирішення господарського спору у першій інстанції.
2. Порядок фіксування господарського процесу.
3. Порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів у господарському процесі.
4. Відкладення розгляду справи, перерва в засіданні суду й зупинення провадження у справі: підстави й порядок.
5. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін.
6. Підстави й порядок залишення позову без розгляду.
7. Підстави й порядок закриття провадження у господарському процесі.

#### **Теми рефератів:**

1. Формування інституту електронного суду в Україні.
2. Стратегія і тактика дій представника відповідача у процесі розгляду справи.

3. Мирова угода у господарському суді: огляд судової практики.
4. Зустрічний позов як спосіб захисту прав відповідача.

### **Завершіть твердження:**

1. Сторони можуть укласти мирову угоду на стадії...
2. Якщо розгляд справи було відкладено...
3. Суд відкладає розгляд справи в судовому засіданні з підстав...
4. У разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди...
5. Суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у випадку, якщо...
6. Господарський суд вправі закрити провадження у справі, якщо...
7. Суд, приймаючи рішення про стягнення боргу, на який нараховуються відсотки або пеня, може...
8. Суд розглядає справу по суті протягом...
9. Права й обов'язки учасника справи роз'яснюються йому...
10. Під час судового засідання свідки, які ще не допитані судом...
11. Фіксування судового засідання технічними засобами здійснює...
12. Затверджуючи мирову угоду, суд...
13. Суд може виправити допущені у рішенні або ухвалі описки чи арифметичні помилки...

### **Практичні завдання**

#### **Задача 1.**

Державне підприємство «Одеський механічний завод» звернулося з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Сані», Товариства з обмеженою відповідальністю «Алді» (треті особи: Міністерство транспорту та зв'язку України, ДП у Суворовському районі м. Одеси) про визнання недійсним договору купівлі-продажу та зобов'язання повернути майно та грошові кошти в сумі 320 074 грн.

Ухвалою господарського суду Одеської області від 2 січня 2018 р. закрито провадження у справі у зв'язку з тим, що позивачем подано заяву про відмову від позову, в якій зазначено, що грошові кошти, отримані від продажу майна

підприємства за спірним договором купівлі-продажу від 12 червня 2016 р., пішли на задоволення вимог кредиторів.

Відповідно до протоколу судового засідання, яке відбулось 2 січня 2018 р. і закінчилось оголошенням перерви до 15 години 2 січня 2018 р., представники відповідачів і третіх осіб на судовому засіданні не з'явилися і участі в ньому не брали. Протокол судового засідання, розпочатого 2 січня 2018 р. о 15 год. 30 хв. після перерви, не містить положень про розгляд судом заяви про відмову від позову, перевірку відповідності цієї відмови законодавству та відсутності порушення чийх-небудь прав і охоронюваних законом інтересів, роз'яснення сторонам наслідків цієї дії. Крім того, оголосивши перерву в судовому засіданні 2 січня 2018 р., яке відбулось за відсутності відповідачів і третіх осіб, господарський суд не повідомив відповідачів про час та місце проведення наступного судового засідання.

Чи відповідає вимогам процесуального законодавства ухвала господарського суду від 2 січня 2018 р. про закриття провадження у справі? *Складіть проект заяви про відмову від позову в описаній судовій справі.*

## **Задача 2.**

У листопаді 2017 р. управління комунального майна та приватизації Харківської міської ради (далі - Управління) звернулось з позовом до ТОВ „Алекс” про дострокове розірвання договору оренди, стягнення заборгованості з орендної плати у розмірі 23 414 грн. 33 коп. та виселення орендаря. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що відповідно до договору оренди від 19 травня 2017 р. № 306 Управління передало в користування ТОВ нежитлове приміщення, площею 415,4 кв. м, яке розташоване у м.Харкові. Посилаючись на те, що орендар несвоєчасно та не в повному розмірі вносить орендну плату, позивач просив суд про задоволення позовних вимог.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 11 грудня 2017р. було затверджено мирову угоду, укладену того самого дня між ТОВ та Управлінням, відповідно до умов якої ТОВ зобов'язувалося до 15 січня 2018р. перерахувати на рахунок Управління суму заборгованості з орендної плати у розмірі 23 414 грн. 33 коп. та 5 275 грн. 74 коп. пені, а Управління, в свою чергу, зобов'язувалося укласти з ТОВ договір купівлі-продажу спірного нежитлового приміщення.

Чи правомірним є затвердження вказаної мирової угоди господарським судом? *Складіть проект мирової угоди по справі, яка б відповідала вимогам законодавства.*

## **Задача 3.**

АПШБ „Аваль” в особі Сумської обласної дирекції звернувся з позовом до ПАТ "Червоний металіст" про стягнення боргу в сумі 299 997,45 грн.



У процесі розгляду справи судом позивач звернувся із заявою про заміну відповідача, в якій просив суд замінити первісного відповідача - ПАТ "Червоний металіст" - на ПАТ "НДПКІ "Автоматвуглерудпром", посилаючись на те, що до останнього перейшла сума боргового зобов'язання на підставі спільної домовленості між ПАТ "Червоний металіст" і ПАТ "НДПКІ "Автоматвуглерудпром" та ПАТ "Конотопський електромеханічний завод", досягнутої під час розгляду справи в суді.

Чи підлягає задоволенню клопотання позивача?

#### **Задача 4.**

11 травня 2018 р. Колективне сільськогосподарське товариство „Промінь” звернулось до Чернівецького окружного господарського суду з позовом до Товариства з додатковою відповідальністю „Оріон” про повернення з незаконного володіння останнього чотирьох тракторів.

Постановою Чернівецького окружного господарського суду від 10 червня 2018р. (в іншій справі - про банкрутство КСП) КСП „Промінь” було визнано банкрутом, у зв'язку з чим ТДВ „Оріон” звернулось з клопотанням до суду про закриття провадження у справі за позовом КСП до ТДВ.

Чи підлягає задоволенню клопотання ТДВ „Оріон”? Чи є підстави для закриття провадження у справі за позовом КСП „Промінь” до ТДВ „Оріон” про повернення з незаконного володіння майна?

#### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.
2. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26 грудня 2011 р. № 18 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 1.
3. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України / Ю. Бездоля // Право України. - 2017. - № 9. - С. 154-161.
4. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.
5. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.
6. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник /

- С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.
7. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
  8. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одісей, 2012. – 400 с.
  9. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.
  10. Господарський процесуальний кодекс України: З постатейними матеріалами судової практики застосування процесуальних норм (станом на 20 листопада 2008 року). – К.: Юстиніан, 2009. – 856 с.
  11. Захист у господарському процесі: практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.
  12. Зейкан Я.П. Захист у господарській справі: Науково-практичний коментар / Я.П. Зейкан. – К.: КНТ, 2010. – 536 с.
  13. Литвинова А.П., Ребриста С.В. Проблеми процесуальних форм вирішення господарських спорів за відсутності відповідача у судовому процесі / А.П. Литвинова, С.В. Ребриста // Вісник господарського судочинства. - 2005. - № 3. - С. 29-32.
  14. Навроцька Ю. Тенденції електронізації цивільного судочинства України / Ю. Навроцька, О. Угриновська // Право України. - 2017. - № 8. - С.130-138.
  15. Немировська О. Змагальність: старе поняття, новий зміст / О.Немировська // Право України. - 1999. - № 9. - С. 53-56.
  16. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О. : Фенікс, 2011. – 512 с.
  17. Норкус Р. Застосування інформаційних та електронно-комунікаційних технологій у рамках розгляду господарських спорів: досвід Литви та інших держав / Р. Норкус // Право України. - 2016. - № 7. - С. 95 — 103.
  18. Норкус Р. Щодо електронного судочинства (господарські справи, цивільний аспект) / Р. Норкус // Вісник Верховного Суду України. – 2016. – №4. – С. 19 — 20.
  19. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
  20. Селіванов М. Електронний суд: ІТ-технології в судовому процесі як спосіб покращення прогнозованості судових рішень / М. Селіванов // Право України. - 2018. - № 1. - С. 114-122.
  21. Сільвестрі Е. Процедура дрібних позовів: міркування та ідеї з Європи

- й Італії для української реформи / Е. Сільвестрі // Право України. - 2017. - № 8. - С. 147-153.
22. Фонова О.С. Зупинення провадження у справі в господарському процесі (перспективи законодавчого регулювання) / О.С. Фонова // Вісник господарського судочинства. - 2005. - № 6. - С. 168-175.
23. Ханик-Посполітак Р. Запровадження електронного правосуддя у цивільному судочинстві України / Р. Ханик-Посполітак // Право України. - 2017. - № 8. - С. 122-129.
24. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.

### **Семінарське заняття 6**

#### **Тема 8: Поняття та види судових рішень господарських судів**

##### **План заняття:**

1. Поняття та види судових рішень, які приймаються господарськими судами.
2. Вимоги до рішення господарського суду. Зміст рішення господарського суду.
3. Порядок ухвалення судових рішень. Законна сила судового рішення.
4. Ухвала господарського суду: поняття, зміст, підстави винесення, законна сила.
5. Додаткове рішення, ухвала господарського суду.
6. Роз'яснення і виправлення рішення, ухвали господарського суду.

#### **Тема 9: Особливості наказного і спрощеного проваджень у господарському процесі**

##### **План заняття:**

1. Особливості спрощеного провадження у господарському процесі.
2. Поняття судового наказу і наказного провадження у господарському процесі.
3. Порядок видачі судового наказу господарського суду.
4. Порядок скасування судового наказу господарського суду.

##### **Теми рефератів:**

1. Окрема ухвала господарського суду.
2. Законна сила судового рішення: проблеми теорії і практики.
3. Проблеми викладення змісту судового рішення.

### **Завершіть твердження:**

1. Учасниками справи у наказному провадженні є...
2. Якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження, позивач вправі збільшити або зменшити розмір позовних вимог...
3. У разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження суд має право залучити до участі у ній співвідповідача...
4. Ухвала господарського суду про дату, час та місце судового засідання повинна бути вручена...
5. Судовий наказ може бути видано тільки...
6. У видачі судового наказу може бути відмовлено, якщо...
7. У порядку спрощеного провадження можуть бути розглянуті справи...
8. Боржник має право подати заяву про скасування судового наказу протягом...
9. Питання про розгляд справи у порядку спрощеного провадження суд вирішує...
10. При розгляді справи у порядку спрощеного провадження судові дебати...
11. Відзив у спрощеному позовному провадженні подається протягом...
12. Підготовче засідання при розгляді справи в порядку спрощеного позовного провадження...
13. Якщо при розгляді справи в порядку спрощеного позовного провадження буде встановлено, що обставини, викладені свідком у заяві, суперечать іншим доказам, суд...
14. Рішення може бути роз'яснене, якщо...
15. В окремій ухвалі суд може зазначити про...

### **Практичне завдання**

#### **Задача.**

Рішенням Господарського суду Харківської області від 6 вересня 2015 р. задоволено позов Приватного підприємства „Квант” про зобов'язання Комунального підприємства "Харківське МіськБТІ" відновити реєстрацію права власності ПП "Квант" на нежитлові приміщення 4-го поверху № 1-28 в літ. "Ж-4" загальною площею 1108,4 кв.м., що знаходиться за адресою: м. Харків, пл.Повстання, 7/8, та належать ПП "Квант" на підставі Договору купівлі-продажу нежитлових приміщень від 25 листопада 2012 р.

У матеріалах справи міститься договір купівлі-продажу № 2144 від 4

липня 2015 р. між ТОВ "Побутелектротехніка" та Корсунським В.А., відповідно до умов якого ТОВ "Побутелектротехніка" взяло на себе зобов'язання передати у власність К. нежитлові приміщення 4-го поверху № 1-25, антресолі № 26-28 в літ "Ж-4", цегляні, загальною площею 1108,4 кв.м., які розташовані в місті Харкові, пл. Повстання, буд.7/8, а покупець, К., у свою чергу зобов'язався прийняти у власність це нерухоме майно та сплатити за нього визначену грошову суму. Комунальне підприємство "Харківське міське бюро технічної інвентаризації" зареєструвало право власності на нежитлові приміщення 4-го поверху № 1-25, антресолі № 26-28 в літ. Ж-4, загальною площею 1108,4 кв.м., які розташовані в місті Харкові, пл. Повстання, буд. 7/8 за К., про що свідчить витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно. У витягу зазначено, що підставою виникнення права власності є договір купівлі-продажу № 2144 від 4 липня 2015 р.

Чи повинен був господарський суд залучити ТОВ "Побутелектротехніка" і Корсунського В.А. до участі в описаній судовій справі? Чи обґрунтованим і законним є рішення господарського суду?

### **ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**

#### **1. Наказне провадження передбачено для розгляду:**

- а) справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про наявність якого заявнику невідомо;
- б) справ для розгляду малозначних справ, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи;
- в) справ для розгляду малосуттєвих справ, справ малозначної складності та інших немайнових справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи;
- г) справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні.

#### **2. Спрощене провадження призначене для розгляду:**

- а) справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про наявність якого заявнику невідомо;
- б) для розгляду малозначних справ, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи;
- в) для розгляду малосуттєвих справ, справ малозначної складності та інших немайнових справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи;
- г) справ, які недоцільно розглядати у загальному позовному провадженні.

#### **3. Із заявою про видачу судового наказу до господарського суду може звернутись:**

- а) особа, яка володіє цивільною деліктоздатністю;
- б) особа, на яку накладено штраф органами Антимонопольного комітету;

- в) особа, щодо якої є право вимоги;
- г) особа, якій належить право вимоги щодо грошової заборгованості за договором.

**4. Заявником у наказному провадженні можуть виступати:**

- а) тільки фізичні особи - підприємці;
- б) господарські організації;
- в) фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи;
- г) фізичні особи - підприємці та юридичні особи.

**5. Судовий наказ може бути видано:**

- а) тільки за вимогами про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі;
- б) за вимогою позадоговірного характеру;
- в) за вимогою про застосування штрафних санкцій відповідно до законодавства;
- г) за вимогою про стягнення грошової заборгованості, яка виникла внаслідок порушення антимонопольного законодавства.

**6. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу:**

- а) передбачена окремою статтею ГПК України;
- б) регулюється положеннями статті ГПК щодо вимог до позовної заяви;
- в) не регулюється нормами ГПК України, заява подається у довільній формі;
- г) визначається за правилами, встановленими ГПК для заяв по суті справи.

**7. За подання заяви про видачу судового наказу:**

- а) заявник не сплачує судовий збір;
- б) справляється судовий збір у розмірі, встановленому законом;
- в) заявник сплачує тільки витрати на правову допомогу.

**8. У разі відмови у видачі судового наказу або скасування судового наказу внесена сума судового збору:**

- а) не повертається;
- б) підлягає поверненню у повному обсязі;
- в) повертається половина суми судового збору.

**9. Яка з перелічених підстав не передбачена для відмови у видачі судового наказу:**

- а) заяву подано особою, яка має процесуальну дієздатність;
- б) судом раніше виданий судовий наказ за тими самими вимогами, за якими заявник просить видати судовий наказ;

- в) заяву подано з порушенням правил підсудності;
- г) з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги.

**10. Яка з підстав передбачена для відмови у видачі судового наказу:**

- а) заяву подано особою, яка має процесуальну дієздатність;
- б) заяву подано до суду першої інстанції за загальними правилами підсудності, встановленими ГПК України для подання позовної заяви;
- в) з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги;
- г) сума вимоги за заявою стягувача не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

**11. Якщо в заяві про видачу судового наказу містяться вимоги, частина з яких не підлягає розгляду в порядку наказного провадження, суд:**

- а) постановляє ухвалу про відмову у видачі судового наказу лише в частині цих вимог;
- б) відмовляє у видачі судового наказу загалом;
- в) не приймає таку заяву до розгляду й постановляє ухвалу про її повернення стягувачу;
- г) розпочинає розгляд справи у порядку позовного провадження.

**12. Суд розглядає заяву про видачу судового наказу:**

- а) протягом семи днів з дня її надходження;
- б) протягом шести днів з дня її надходження;
- в) протягом десяти днів з дня її надходження;
- г) протягом п'яти днів з дня її надходження.

**13. У судовому наказі не зазначаються:**

- а) сума грошових коштів, які підлягають стягненню;
- б) посилання на закон, на підставі якого підлягають задоволенню заявлені вимоги;
- в) сума судових витрат, що сплачена заявником і підлягає стягненню на його користь з боржника;
- г) повідомлення про те, що під час розгляду вимог в порядку наказного провадження суд перевіряє обґрунтованість заявлених стягувачем вимог по суті.

**14. Боржник має право оскаржити судовий наказ протягом:**

- а) тридцяти днів з дня вручення копії судового наказу;
- б) двадцяти днів з дня вручення копії судового наказу;
- в) п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу;
- г) десяти днів з дня вручення копії судового наказу.

**15. Судовий наказ у господарському процесі оскаржується шляхом:**

- а) подання апеляційної скарги на судовий наказ;
- б) подання заяви про скасування судового наказу;
- в) подання заперечення на судовий наказ;
- г) подання клопотання про відсутність підстав для видачі судового наказу.

**16. У разі відсутності підстав для повернення заяви про скасування судового наказу суддя постановляє ухвалу про скасування судового наказу:**

- а) не пізніше двох днів після її подання;
- б) не пізніше трьох днів після її подання;
- в) не пізніше чотирьох днів після її подання;
- г) не пізніше п'яти днів після її подання.

**17. Судовий наказ набирає законної сили у разі:**

- а) ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом десяти днів після закінчення строку на її подання;
- б) ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом семи днів після закінчення строку на її подання;
- в) ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання;
- г) ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом трьох днів після закінчення строку на її подання.

**18. При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд не зобов'язаний враховувати:**

- а) значення справи для сторін;
- б) категорію та складність справи;
- в) кількість сторін та інших учасників справи;
- г) чи беруть у справі участь органи місцевого самоврядування.

**19. При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд не зобов'язаний враховувати:**

- а) обраний позивачем спосіб захисту;
- б) обсяг і характер доказів у справі;
- в) чи беруть участь у справі представники сторін і чи потрібно викликати осіб, яких вони представляють, у судові засідання;
- г) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

**20. У порядку спрощеного позовного провадження можуть бути розглянуті справи:**



а) якщо сума вимоги становить сто розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

б) за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство;

в) у спорах, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції;

г) у спорах між юридичною особою та її посадовою особою (в тому числі посадовою особою, повноваження якої припинені) про відшкодування збитків, заподіяних такою посадовою особою юридичній особі її діями (бездіяльністю).

**21. Суд розглядає справу в порядку спрощеного провадження протягом:**

а) розумного строку;

б) розумного строку, але не більше п'ятдесяти днів з дня відкриття провадження;

в) розумного строку, але не більше шістдесяти днів з дня відкриття провадження;

г) не більш як сімдесяти п'яти днів з дня відкриття провадження.

**22. Клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження подається:**

а) в усній формі під час підготовчого засідання;

б) у письмовій формі одночасно з поданням позовної заяви або може міститися у ній;

в) в усній або письмовій формі під час підготовчого провадження;

г) у письмовій формі до моменту завершення позовного провадження.

**23. Питання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження суд вирішує:**

а) шляхом постановлення окремої ухвали у підготовчому провадженні;

б) шляхом постановлення ухвали за результатами підготовчого засідання;

в) в ухвалі про відкриття провадження у справі;

г) в ухвалі про відмову у відкритті позовного провадження

**24. Відзив на позовну заяву у спрощеному позовному провадженні подається протягом:**

а) десяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі;

б) чотирнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі;

в) п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі;

г) двадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі.

**25. Розгляд справи по суті в порядку спрощеного провадження починається:**

а) не пізніше, як через тридцять п'ять днів з дня відкриття провадження у справі, якщо судові засідання не проводяться;

б) не пізніше, як через тридцять днів з дня відкриття провадження у справі, якщо судові засідання не проводяться;

в) з дня відкриття першого судового засідання;

г) не пізніше, як через двадцять днів з дня відкриття провадження у справі, якщо судові засідання не проводяться.

**26. Підготовче засідання при розгляді справи у порядку спрощеного провадження:**

а) проводиться у випадку необхідності;

б) проводиться за ініціативою судді;

в) проводиться за клопотання сторони, яке викладено у позовній заяві;

г) не проводиться.

**27. Суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи за наявними у справі матеріалами:**

а) у всіх випадках;

б) за відсутності клопотання будь-якої із сторін про інше;

в) тільки у випадку, якщо предметом позову є стягнення грошової суми, розмір якої перевищує не сто п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

г) у спорах, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції.

**28. Під час розгляду справи у спрощеному провадженні пояснення сторін:**

а) суд не заслуховує, а вирішує справу на підставі доказів і письмових пояснень, викладених у заявах по суті справи;

б) суд заслуховує у випадку подання ними відповідного клопотання у підготовчому провадженні;

в) суд заслуховує у випадку розгляду справи з повідомленням (викликом) учасників справи.

**29. Під час розгляду справи у спрощеному провадженні судові дебати:**

- а) проводяться;
- б) проводяться за клопотанням сторін;
- в) проводять на підставі відповідної ухвали суду;
- г) не проводяться.

### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.
2. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» від 26 грудня 2011 р. № 18 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 1.
3. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про судові рішення» від 23 березня 2012 р. № 6 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 3.
4. Рішення Конституційного суду України від 25 квітня 2012 р. у справі № 1-12/2012 щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 ГПК України // Вісник Конституційного суду України. – 2012. - № 3.
5. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстиніан, 2011. - 1160 с.
6. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.
7. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.
8. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонові. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
9. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.
10. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.
11. Господарський процесуальний кодекс України: 3 постатейними матеріалами судової практики застосування процесуальних норм (станом на 20 листопада 2008 року). – К.: Юстиніан, 2009. – 856 с.
12. Григор'єва В.В. Правовий режим судового рішення у господарському процесі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В.В. Григор'єва ; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2009. — 18 с.
13. Григор'єва В.В. Рішення суду як зовнішня форма виразу судження //

- Підприємництво, господарство і право. - 2007. - № 12. - С. 142-143.
14. Захист у господарському процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.
  15. Зейкан Я.П. Захист у господарській справі: Науково-практичний коментар. – К.: КНТ, 2010. – 536 с.
  16. Кот О. Судові акти в господарському процесі: поняття та види // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 1. - С. 96 - 99.
  17. Кот О. Ухвали суду в господарському процесі // Юридична Україна. – 2010. - № 2. – С. 97 – 101.
  18. Кот О.В. Рішення господарського суду: проблеми викладення змісту // Вісник господарського судочинства. - 2009. - № 5. - С. 96 — 100.
  19. Кот О.В. Судові акти в господарському процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Кот ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. — К., 2011. — 21 с.
  20. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О. : Фенікс, 2011. – 512 с.
  21. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.
  22. Ткачук О. Спрошене провадження - новела цивільного процесу: правова природа, ознаки, процедура / О. Ткачук // Право України. - 2017. - № 8. - С. 45-56.
  23. Ткачук О. Судовий розсуд та його вплив на легітимність судових рішень // Вісник господарського судочинства. – 2016. – № 2-3. – С. 240 — 247.
  24. Фонова О. Спрошені провадження у господарському процесі / О. Фонова // Право України. - 2017. - № 9. - С. 167-175.
  25. Хотенець П. Форми реалізації судового контролю в господарському судочинстві // Право України. - 2013. - № 7.
  26. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.

## **Семінарське заняття 7**

### **Тема 10: Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Перегляд судових рішень в касаційному порядку**

#### **План заняття:**

1. Поняття та риси апеляційного провадження. Право апеляційного оскарження судових рішень господарського суду.

2. Основні передумови реалізації права на апеляційне оскарження судового рішення. Порядок, підстави і строки апеляційного оскарження рішень господарського суду.

3. Апеляційна скарга на судові акти суду першої інстанції: форма і зміст.

4. Порядок, строк розгляду апеляційної скарги в апеляційному господарському суді.

5. Поняття та риси касаційного провадження. Право на подання касаційної скарги.

6. Порядок касаційного оскарження судових рішень.

7. Порядок розгляду касаційної скарги. Постанова касаційної інстанції.

8. Повноваження апеляційної та касаційної інстанцій.

### **Підготувати реферати на тему:**

1. Особливості доказування на стадії апеляційного та касаційного перегляду судових рішень.

2. Порядок поновлення пропущеного строку на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення.

3. Процесуальні особливості апеляційного та касаційного оскарження ухвал господарського суду.

### **Завершіть твердження:**

1. Рішення, ухвалені Вищим судом з питань інтелектуальної власності, в апеляційному порядку переглядаються...

2. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили...

3. Оскарження ухвали про забезпечення доказів є можливим / неможливим...

4. Окремо від рішення суду можуть бути оскаржені ухвали суду першої інстанції...

5. Якщо апеляційна скарга подана після закінчення встановлених строків і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, суд...

6. Апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом апеляційної інстанції, якщо скаргу подано...

7. За загальним правилом, апеляційний суд відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо скаргу подано після спливу одного року з дня...

8. Якщо апеляційна скарга подана з пропуском визначеного ГПК строку, суд у випадку поновлення строку на апеляційне оскарження...

9. Подання відзиву на апеляційну скаргу...

10. Окремо від рішення суду першої інстанції можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали про...

11. Копія апеляційної скарги надсилається іншим учасникам справи...

12. Суд апеляційної інстанції закриває апеляційне провадження у справі, якщо після відкриття апеляційного провадження виявилось, що...
13. Заяву про приєднання до апеляційної скарги може бути подано...
14. Визнання апеляційної скарги іншою стороною...
15. У разі закриття апеляційного провадження у зв'язку з відмовою особи від апеляційної скарги на судове рішення...
16. Якщо суд апеляційної інстанції під час вивчення матеріалів справи виявить невирішене питання про ухвалення додаткового рішення, суд...
17. Суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними у ній і додатково поданими доказами...
18. Апеляційні скарги на рішення господарського суду у справах з ціною позову менше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, крім тих, які підлягають розгляду в порядку спрощеного позовного провадження...
19. У випадку скасування судом апеляційної інстанції ухвали про закриття провадження у справі...
20. Суд апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги має право...
21. Якщо рішення прийняте судом першої інстанції з порушенням правил територіальної підсудності, під час апеляційного перегляду таке рішення...
22. Якщо суддя-доповідач не згодний з постановою (ухвалою) суду апеляційної інстанції...
23. Особи, які не брали участі в справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки...
24. Суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без руху, якщо...

## Практичні завдання

### Задача 1.

У травні 2018 р. Верховним Судом було переглянуто в касаційному порядку рішення Миколаївського окружного господарського суду у справі за позовом фізичної особи – підприємця Андрієнка Миколи Семеновича до Державного підприємства „Миколаївський суднобудівний завод” про стягнення коштів. У постанові від 10 травня 2018 р. Верховний Суд вказав, що при розгляді справи суд першої інстанції неповно з'ясував обставини справи, невірно визначив характер спірних правовідносин, внаслідок чого спір вирішено неправильно, і справа була передана на новий розгляд до суду першої інстанції. При цьому Верховний Суд у постанові зазначив, що при новому розгляді справи суд першої інстанції повинен витребувати певні докази (орієнтовний перелік наводився у постанові), з'ясувати дійсний характер правовідносин, що склались між позивачем і відповідачем.

Під час нового розгляду справи суд першої інстанції не повною мірою виконав вказівки Верховного Суду, що були наведені у постанові від 10 травня

2018 р. Однак нове рішення суду першої інстанції в цій справі було залишено без змін постановою Південно-західного апеляційного господарського суду.

Чи наявні підстави для касаційного оскарження нового рішення Миколаївського окружного господарського суду та постанови Південно-західного апеляційного господарського суду? В який строк може бути оскаржено до Верховного Суду постанову Південно-західного апеляційного господарського суду?

## **Задача 2.**

У жовтні 2017 р. фізична особа - підприємець В.Т. звернулась у Господарський суд Одеської області з позовом до Одеської міської ради про визнання права власності на орендоване позивачем за договором від 17 грудня 2013 р. № 67/4, укладеним із представництвом з управління комунальною власністю Одеської міської ради, нежитлове підвальне приміщення загальною площею 295,6 кв.м, розташоване у м. Одесі. Позовні вимоги обґрунтовані посиленням на статті 182, 332 ЦК України.

Рішенням Господарського суду Одеської області від 13 листопада 2017р. позов задоволено.

Постановою Одеського апеляційного господарського суду від 21 грудня 2017 р. рішення Господарського суду Одеської області від 13 листопада 2017р. залишено без змін.

Представництво з управління комунальною власністю Одеської міської ради, до повноважень якого належить управління комунальною власністю територіальної громади міста Одеси (в тому числі здійснення приватизації, передачі в оренду нерухомого комунального майна), 15 червня 2018 р. подало касаційну скаргу на постанову Одеського апеляційного господарського суду від 21 грудня 2017 р., заявивши клопотання про відновлення пропущеного процесуального строку для подачі касаційної скарги.

Чи може бути прийнята касаційна скарга Представництва з управління комунальною власністю Одеської міської ради Верховним Судом? Чи вправі Представництво з управління комунальною власністю Одеської міської ради подавати касаційну скаргу в описаній судовій справі? Чи може бути відновлено Верховним Судом строк подачі касаційної скарги, пропущений Представництвом з управління комунальною власністю Одеської міської ради? *Складіть проект касаційної скарги Представництва з управління комунальною власністю Одеської міської ради в описаній судовій справі.*

## **Задача 3.**

ТОВ "Ріпреса" відповідно до умов укладеного кредитного договору від 7 травня 2013 р. № 010/06-147 отримало в Чернівецькій обласній дирекції АППБ "Аваль" (далі - Банку) кредитні кошти на суму 200 000 грн. з терміном

повернення до 06.12.2016 за ставкою 24 відсотки річних. 12 травня 2013 р. між Банком та Позичальником - ТОВ "Ріпреса", на умовах п.п. 3.4 кредитного договору від 7 травня 2013 р. № 010/06-147, укладено договір застави № 010/06-147, згідно умов якого було передано в заставу майно - нежитлові приміщення по вул. Січових Стрільців, 12 у м. Чернівці загальною площею 345 кв.м.

Рішенням Чернівецького окружного господарського суду від 17.01.2018 задоволено позовні вимоги Сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Ю. Федьковича до ТОВ "Ріпреса" та розірвано договір купівлі-продажу майна - нежитлових приміщень по вул. Січових Стрільців, 12 у м. Чернівці загальною площею 345 кв.м від 12.06.2012 між позивачем та відповідачем, за СВК ім. Ю. Федьковича визнано право власності на це майно. В апеляційній інстанції рішення Чернівецького окружного господарського суду від 17.01.2018 залишено без змін.

15 червня 2018 р. визнано обгрунтованою заяву Акціонерного поштово-пенсійного банку "Аваль" про поновлення строку подання касаційної скарги й відкрито провадження у справі за його касаційною скаргою на рішення Чернівецького окружного господарського суду від 17.01.2018 та постанову суду апеляційної інстанції. У поданій касаційній скарзі АППБ "Аваль" зазначає, що оскаржуване рішення стосується його прав і обов'язків як особи, яку не було залучено до участі у справі. Скаржник просить Верховний Суд скасувати рішення Чернівецького окружного господарського суду від 17.01.2018 та передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Чи підлягає задоволенню касаційна скарга АППБ "Аваль"? *Складіть проект заяви Акціонерного поштово-пенсійного банку "Аваль" про поновлення строку на подання касаційної скарги.*

### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.

2. Рішення Конституційного суду України від 25 грудня 1997 р. у справі №9-зп щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.

3. Рішення Конституційного суду України від 11 грудня 2007 р. у справі №11-рп/2007 щодо офіційного тлумачення положень пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим



доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.

4. Рішення Конституційного суду України від 25 квітня 2012 р. у справі №1-12/2012 щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 ГПК України // Вісник Конституційного суду України. – 2012. - № 3.

5. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про практику Верховного Суду України щодо перегляду ухвал Вищого господарського суду України про повернення касаційних скарг” від 19 березня 2004 р. № 01-8/ 493 // Вісник господарського судочинства. - 2004. - № 2. - С. 133 - 152.

6. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України)” від 27 листопада 2009 р. № 01-08/631 // [http: zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).

7. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України” від 17 травня 2011 р. № 7 // [http: rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

8. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України” від 24 жовтня 2011 р. № 11 // [http: rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

9. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.

10. Біда К.М. Суб'єкти права на касаційне оскарження в господарському судочинстві (сучасність та перспективи) // Вісник господарського судочинства. - 2004. — № 4. — С. 180-187.

11. Богацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України // Право України. - 2017. - № 9. - С. 162 — 166.

12. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х. : Еспада, 2013. – 560 с.

13. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2008. – 360 с.

14. Гнатенко А. В., Луспеник Д. Д. Повноваження апеляційного суду при перегляді рішення суду: теоретичні та практичні спірні питання. // Вісник Верховного Суду України. – 2008. - № 12. – С. 38-45.

15. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.

16. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.

17. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух: монографія. — Х.: Право, 2010. — 352 с.
18. Захист у господарському процесі: практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. — К. : Центр учб. л-ри, 2013. — 328 с.
19. Згама А.О. Повноваження суду апеляційної інстанції щодо перевірки законності та обґрунтованості судових актів у господарському процесі // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 5. - С. 153 — 159.
20. Зуєва Л. Принцип оскаржування судових актів у господарському процесі // Підприємництво, господарство і право. — 2012. - № 3. — С. 61 — 65.
21. Зуєвич Л.Л. Аналіз судової практики застосування приписів частини другої статті 93 ГПП України з набранням чинності Законом України „Про судоустрій і статус суддів” // Вісник господарського судочинства. — 2011. - №6. — С. 29 — 33.
22. Курило М.П. Моделі апеляції в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві: окремі аспекти проблеми / М. П. Курило // Держава і право. - 2016. — Вип. 72. - С. 266 — 277.
23. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. — О. : Фенікс, 2011. — 512 с.
24. Ніколенко Л. М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: [монографія] / Л. М. Ніколенко. — Донецьк : Юго-Восток, 2013.
25. Ніколенко Л.М. Характеристика касаційного провадження господарському судочинстві / Л.М. Ніколенко // Часопис Київського університету права. — 2012. - №4. — С. 182.
26. Ногацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України / Н. Ногацька // Право України. - 2017. - № 9. - С. 162-166.
27. Осетинський А.Й. Касаційна інстанція в господарському судочинстві як чинник зміцнення законності в економічній сфері // Вісник господарського судочинства. - 2005. - № 3. - С. 164 — 173.
28. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. — К.: НУБіП України, 2016 — 337 с.
29. Смітюх А.В. Реалізація права на касаційне оскарження судових актів особами, не залученими до участі у справі у господарському судочинстві // Вісник господарського судочинства. - 2010. - № 4. - С. 95 — 102.
30. Степанова Т., Ломакіна О. Сутність апеляційного оскарження та право на апеляцію // Підприємництво, господарство і право. — 2008. - № 2.
31. Степанова Т.В. Окремі питання апеляційного оскарження в господарському судочинстві (стосовно перегляду рішень у разі відновлення пропущеного строку) // Вісник господарського судочинства. - 2003. - № 3. - С.206 — 209.
32. Таликін Є.А. Завдання касаційного перегляду в господарському судочинстві / Є.А. Таликін // Актуальні проблеми держави і права. — 2014. —

Випуск 73. – С. 295.

33. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.

## **Семінарське заняття 8**

### **Тема 11: Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами**

#### **План заняття:**

1. Поняття, ознаки нововиявлених обставин у господарському судочинстві.
2. Поняття виключних обставин у господарському судочинстві.
3. Порядок подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
4. Процесуальний порядок розгляду заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

#### **Підготувати реферати на тему:**

1. Істотні для справи обставини як підстава для перегляду рішення господарського суду за нововиявленими обставинами.
2. Проблемні питання визначення нововиявлених обставин як підстави перегляду рішення господарського суду.
3. Значення рішень Європейського суду з прав людини для перегляду судових рішень господарських судів.

#### **Завершіть твердження:**

1. Розгляд заяви про перегляд рішення місцевого господарського суду за нововиявленими обставинами здійснюється судом...інстанції.
2. При перегляді судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами суд може...
3. Підставою для перегляду судового рішення за виключними обставинами є...
4. Підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами є...

#### **Практичні завдання**

##### **Задача 1.**

У липні 2017 року фізична особа-підприємець Г.Ю.В. пред'явила в суді позов до Колективного підприємства "Стебничанка" про визнання неправомірними дій Колективного підприємства "Стебничанка" щодо перешкоджання у володінні та користуванні позивачем орендованим приміщенням за адресою: м. Стебник, вул. Грушевського, 8 та усунення перешкод у володінні й користуванні орендованим позивачем приміщенням шляхом зобов'язання відповідача звільнити приміщення у триденний термін з моменту набрання законної сили рішенням суду.

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що між ним та відділом житлово-комунального господарства та комунального майна Стебницької міської ради 21.04.2017 було укладено договір оренди нежитлового приміщення площею 581,10 кв. м за адресою: м. Стебник, вул. Грушевського, 8. Проте він позбавлений можливості користуватися цим приміщенням, бо в ньому без жодних правових підстав знаходиться Колективне підприємство "Стебничанка".

Рішенням Господарського суду Львівської області від 7 серпня 2017 р. позов задоволено частково. Зобов'язано Колективне підприємство "Стебничанка" звільнити нежитлове приміщення, що знаходиться за адресою: Львівська область, м. Стебник, вул. Грушевського, 8 у триденний термін з моменту набрання цим рішенням законної сили.

У листопаді 2017 року Колективне підприємство "Стебничанка" звернулося до Господарського суду Львівської області із заявою про перегляд рішення суду від 7 серпня 2017 р. за нововиявленими обставинами. Свої вимоги заявник обґрунтував тим, що рішенням Господарського суду Львівської області від 29.09.2017 у справі за позовом КП "Стебничанка" до відділу житлово-комунального господарства та комунального майна Стебницької міської ради, фізичної особи - підприємця Г.Ю.В. про визнання договору оренди недійсним визнано, що договір оренди нежитлового приміщення за адресою: м. Стебник, вул. Грушевського, 8 між ФОП Г.Ю.В. та відділом житлово-комунального господарства та комунального майна від 21.04.2017 є неукладеним.

Рішенням Львівського окружного господарського суду від 22.01.2018 заяву про перегляд судового рішення КП "Стебничанка" задоволено. Рішення Господарського Львівської області від 7 серпня 2017 р. в частині задоволення позовних вимог про звільнення КП "Стебничанка" з нежитлових приміщень, що знаходяться за адресою: Львівська область, м. Стебник, вул. Грушевського, 8 у триденний термін з моменту набрання цим рішенням законної сили скасовано і прийнято нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено. В якості нововиявлених обставин заявник послався на рішення Господарського суду Львівської області від 29.09.2017.

Чи відповідає вимогам процесуального права рішення Львівського окружного господарського суду від 22.01.2018? Чи можна вважати

нововиявленою обставиною рішення Господарського суду Львівської області від 29.09.2017?

## **Задача 2.**

Рішенням Господарського суду Волинської області від 10.11.2009 задоволено частково позов Малого підприємства "Алеся-94" до ЖЕО Центрального району м. Луцька про стягнення заборгованості за договором підряду № 1 від 01.01.2006 р. в сумі 61 358,54 грн. Стягнуто з відповідача на користь позивача суму боргу 39 031,44 грн.

У 2015 році Мале підприємство "Алеся-94" звернулось до Господарського суду Волинської області із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Господарського суду Волинської області від 10.11.2009 та просить стягнути з відповідача 137 262,44 грн., в т.ч. 74 257,00 грн. основного боргу, 52 569,64 грн. витрат від інфляції, 10 435,80 грн. - 3% річних.

Рішенням Господарського суду Волинської області від 29.07.2015 змінено рішення Господарського суду Волинської області від 10.11.2009. Стягнуто з відповідача на користь позивача заборгованість у розмірі 137262,44 грн. та 2 000,00 грн. витрат по оплаті судової експертизи. Стягнуто з відповідача на користь ТОВ "Волинське експертне бюро" 4000,00грн. вартості проведеної експертизи.

Суд мотивував своє рішення тим, що у зв'язку з проведенням судової будівельно-бухгалтерської експертизи було виявлено, що вартість ремонтно-будівельних робіт за договором підряду № 1 від 01.01.2006 р. станом на 05 березня 2015 року складає 220 779,54 грн., за роботи сплачено 208 071,46 грн.

Чи відповідають вимогам процесуального законодавства дії Господарського суду Волинської області? Чи вбачається наявність нововиявлених обставин в описаній ситуації? Чи вправі господарський суд при розгляді справи за нововиявленими обставинами змінювати рішення, що переглядається? Задачу слід вирішити за нормами чинного процесуального законодавства.

## **Задача 3.**

У січні 2016 р. між фізичною особою – підприємцем Астаф'євим Леонідом Володимировичем і фізичною особою – підприємцем Солошенком Андрієм Всеволодовичем було укладено договір оренди нежитлового приміщення строком на 3 роки. У зв'язку із систематичною несплатою протягом травня – грудня 2016 р. орендної плати орендарем за договором (ФОП Солошенком А.В.) орендодавець (ФОП Астаф'єв Л.В.) звернувся до орендаря з позовом про стягнення заборгованості за договором оренди, розірвання договору та про виселення з орендованого приміщення.

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 23 квітня 2017р. позов ФОП Астаф'єва Л.В. було задоволено повністю.

18 травня 2017 р. ФОП Солошенко А.В. і ФОП Астаф'єв Л.В. уклали договір, за яким ФОП Солошенко А.В. зобов'язався оплатити ФОП Астаф'єву Л.В. до 28 травня 2017 р. заборгованість за договором оренди за травень – грудень 2016 р., орендну плату за січень – травень 2017 р., неустойку у розмірі 10% від розміру заборгованої орендної плати, а ФОП Астаф'єв Л.В. зобов'язався після належного виконання ФОП Солошенко А.В. перерахованих зобов'язань протягом 10 календарних днів укласти новий договір оренди з ФОП Солошенко А.В. на тих же умовах, що й попередній договір оренди.

ФОП Солошенко А.В. належно виконав свої зобов'язання за договором від 18 травня 2017 р., однак у встановлений договором строк ФОП Астаф'єв Л.В. не виконав своїх зобов'язань за цим договором. У зв'язку з цим 10 липня 2017 р. ФОП Солошенко А.В. звернувся до Київського апеляційного господарського суду із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Господарського суду Чернігівської області від 23 квітня 2017 р., посилаючись як на нововиявлену обставину на договір від 18 травня 2017 р.

Чи може бути переглянуто апеляційним господарським судом рішення господарського суду I інстанції за нововиявленими обставинами? Чи є нововиявленою обставиною в наведеній господарській справі договір між ФОП Солошенко А.В. і ФОП Астаф'євим Л.В. від 18 травня 2017 р.? В який строк і до якого суду сторони можуть подати заяву про перегляд рішення господарського суду за нововиявленими обставинами?

### **Нормативні акти та література:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 6. - Ст. 56.

2. Інформаційний лист Вищого господарського суду України “Про практику Верховного Суду України щодо перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами” від 24 березня 2004 р. № 01-8/517 // Вісник господарського судочинства. - 2004. - № 3. - С. 81-99.

3. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України)” від 9 березня 2010 р. № 01-08/129 // <http://rada.gov.ua>.

4. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами” від 26 грудня 2011 р. № 17 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - № 1.

5. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє

видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011 р.): наук.-практ. комент. / В.Е. Беляневич. - К.: Юстініан, 2011. - 1160 с.

6. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій господарських справ / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 560 с.

7. Васильєв С. В. Судочинство в господарських судах: підручник / С. В. Васильєв. – Х.: Еспада, 2013. – 320 с.

8. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О.І. Харитонової. – К.: Істина, 2008. – 360 с.

9. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.

10. Господарський процес: практ. посіб. / [О. М. Роїна]. - Київ: Правова єдність, 2011. - 191 с.

11. Захист у господарському процесі: практ. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 328 с.

12. Зельдіна О. Р., Колесник Р. М. Інститут перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами // Право і суспільство. - 2017. - № 4. - Ч. 1. - С.89-95.

13. Зельдіна О.Р., Колесник Р.М. Напрями модернізації законодавства щодо підстав перегляду рішень господарського суду за нововиявленими обставинами // Часопис Київського університету права. - 2017. - № 2. - С. 90 — 93.

14. Колесник Р. Істотні для справи обставини як підстава для перегляду рішення господарського суду за нововиявленими обставинами // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 3. - С. 74-78.

15. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України: підручник / Л. М. Ніколенко ; Маріуп. держ. ун-т. – О.: Фенікс, 2011. – 512 с.

16. Світличний О.П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. – К.: НУБіП України, 2016 – 337 с.

17. Степанов С. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами як стадія господарського процесу // Підприємництво, господарство і право. - 2008. - № 12. - С. 71-73.

18. Степанова Т.В. Про деякі проблеми в реалізації стадії перегляду судових актів за нововиявленими обставинами у господарському процесі // Вісник господарського судочинства. -2005. - № 6. - С. 151-153.

19. Чундак-Дев'ян М.В. Господарський процес та зразки господарських процесуальних документів / М. В. Чундак-Дев'ян. - Ужгород, 2013. - 547 с.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ**

1. Поняття, предмет і методи господарського процесуального права.
2. Система господарського процесуального права.
3. Поняття господарського процесу і господарської процесуальної форми. Форми господарського судочинства.
4. Стадії господарського процесу.
5. Господарський суд у системі органів правосуддя України: склад, структура, компетенція.
6. Система господарських судів. Компетенція Вищого суду з питань інтелектуальної власності по вирішенню господарських справ.
7. Повноваження місцевих та апеляційних господарських судів, Верховного Суду.
8. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу і третейських судів з вирішення господарських справ.
9. Джерела господарського процесуального права.
10. Поняття господарських процесуальних правовідносин і господарського процесуального права.
11. Право на звернення до господарського суду. Порядок відкриття провадження у господарському судочинстві.
12. Поняття, значення, класифікація принципів господарського процесу.
13. Характеристика організаційних принципів господарського процесу.
14. Характеристика функціональних принципів господарського процесу.
15. Юрисдикція господарських судів: поняття, види й критерії, що її визначають.
16. Предметна й суб'єктна юрисдикція господарських судів.
17. Інстанційна і територіальна юрисдикція господарських судів.
18. Поняття і види підсудності справ господарському суду.
19. Відмежування справ, підвідомчих господарським судам, від справ, підвідомчих іншим судам.
20. Наслідки порушення правил підвідомчості справ господарському суду.
21. Наслідки порушення правил підсудності справ господарському суду.
22. Поняття й класифікація учасників господарського процесу.
23. Характеристика прав та обов'язків учасників справи.
24. Зловживання процесуальними правами у господарському судочинстві.
25. Склад господарського суду: поняття, порядок формування.
26. Підстави для відводу (самовідводу) судді.
27. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу) судді.
28. Поняття, ознаки, процесуальне становище сторін у господарському



- процесі.
29. Характеристика інституту процесуальної співучасті.
  30. Заміна неналежного відповідача належним.
  31. Характеристика процесуального правонаступництва.
  32. Процесуальне становище третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
  33. Процесуальне становище третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.
  34. Особливості участі у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
  35. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
  36. Особливості участі прокурора в господарському процесі.
  37. Процесуальне становище представника в господарському суді. Види представників у господарському процесі.
  38. Документи, що посвідчують повноваження представників.
  39. Поняття “інших учасників судового процесу” та їх правовий статус.
  40. Процесуальне становище свідка, перекладача, спеціаліста. Експерт з питань права у господарському процесі.
  41. Поняття і види процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків.
  42. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.
  43. Поняття і види судових витрат у господарському судочинстві.
  44. Судовий збір як вид судових витрат.
  45. Витрати, пов’язані з розглядом господарської справи.
  46. Розподіл судових витрат між сторонами.
  47. Поняття й предмет доказування у господарському процесі.
  48. Підстави звільнення від доказування.
  49. Поняття доказів у господарському процесі та їх види.
  50. Належність і допустимість засобів доказування. Достовірність і достатність доказів.
  51. Письмові докази у господарському процесі.
  52. Речові докази у господарському процесі.
  53. Електронні докази у господарському процесі.
  54. Показання свідків як доказ у господарському процесі.
  55. Висновок експерта як доказ у господарському процесі.
  56. Процесуальне становище судових експертів.
  57. Підстави й порядок забезпечення доказів.
  58. Заходи забезпечення позову: види та підстави застосування.
  59. Загальна характеристика наказного провадження у господарському процесі.
  60. Види та вимоги до заяв по суті справи у господарському процесі.

61. Підстави й порядок забезпечення позову в господарському процесі.
62. Позов у господарському процесі: поняття, елементи, види.
63. Форма і зміст позовної заяви.
64. Правила об'єднання позовних вимог у господарському процесі.
65. Порядок пред'явлення позову.
66. Відзив на позовну заяву: поняття, вимоги до оформлення.
67. Зустрічний позов у господарському судочинстві.
68. Порядок відкриття провадження у господарській справі.
69. Підстави й порядок залишення позову без руху.
70. Підстави й порядок повернення позовної заяви.
71. Підстави й порядок відмови у прийнятті позовної заяви.
72. Порядок проведення підготовчого засідання господарського суду.
73. Порядок з'ясування обставин справи й дослідження доказів у господарському процесі.
74. Порядок фіксування судового процесу.
75. Порядок врегулювання спору за участю судді господарського суду.
76. Підстави й порядок відкладення розгляду справи. Перерва в засіданні суду.
77. Підстави й порядок зупинення провадження у справі.
78. Порядок відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем.
79. Мирова угода сторін господарського процесу.
80. Підстави й порядок залишення позову без розгляду.
81. Підстави й порядок закриття провадження у господарському процесі.
82. Поняття і види судових рішень у господарському процесі.
83. Вимоги до судових рішень господарського суду.
84. Порядок ухвалення судових рішень та набрання ними законної сили.
85. Додаткове рішення господарського суду. Порядок і підстави роз'яснення та виправлення судового рішення.
86. Поняття, зміст, законна сила ухвали господарського суду.
87. Форма і зміст апеляційної скарги на рішення (ухвалу) господарського суду.
88. Поняття та риси апеляційного провадження. Право апеляційного оскарження рішення господарського суду.
89. Порядок, строк і підстави апеляційного оскарження ухвали господарського суду.
90. Порядок, підстави і строки апеляційного оскарження рішень господарського суду.
91. Порядок, строк розгляду апеляційної скарги в апеляційному господарському суді.
92. Поняття та риси касаційного провадження. Право на подання касаційної скарги.

93. Порядок, підстави і строки касаційного оскарження рішень, постанов та ухвал господарського суду.
94. Порядок касаційного розгляду господарських справ.
95. Повноваження судів апеляційної інстанції.
96. Повноваження суду касаційної інстанції.
97. Поняття, ознаки нововиявлених обставин у господарському судочинстві.
98. Поняття виключних обставин у господарському судочинстві.
99. Порядок подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
100. Процесуальний порядок розгляду заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
101. Загальна характеристика спрощеного позовного провадження.
102. Виконавче провадження як завершальна стадія господарського процесу.  
Наказ господарського суду - виконавчий документ.
103. Повноваження господарського суду на стадії виконавчого провадження.
104. Відстрочка або розстрочка, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови суду.
105. Порядок затвердження мирової угоди на стадії виконання рішення господарського суду.
106. Оскарження дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби.
107. Зупинення і поворот виконання рішення, постанови господарського суду.
108. Поняття, завдання, принципи організації та діяльності третейських судів.
109. Види, порядок утворення третейських судів. Склад третейського суду.
110. Третейська угода: поняття, зміст, порядок оформлення.
111. Учасники, докази, порядок розгляду справ у третейських судах.  
Витрати, пов'язані з вирішенням спору третейським судом.
112. Рішення третейського суду: поняття, порядок прийняття.
113. Порядок оскарження рішень третейського суду.
114. Порядок розгляду скарг на рішення третейського суду.
115. Порядок видачі наказів на примусове виконання рішень третейських судів.
116. Процесуальні права й обов'язки іноземних осіб у господарському процесі.
117. Підсудність і підвідомчість господарським судам справ за участю іноземних осіб.
118. Судові доручення судів України іноземним судам.
119. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.